

ZNANJE STUDENATA SESTRINSTVA FZSRI O POVIJESTI SESTRINSTVA U HRVATSKOJ

Polegubić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Health Studies / Sveučilište u Rijeci, Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci**

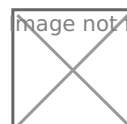
Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:184:217540>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Health Studies - FHSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVA

Lucija Polegubić

**ZNANJE STUDENATA SESTRINSTVA FZSRI O POVIJESTI
SESTRINSTVA U HRVATSKOJ**
(Završni rad)

RIJEKA, 2020.

UNIVERSITY OF RIJEKA
FACULTY OF HEALTH STUDIES
UNDERGRADUATE STUDY OF NURSING

Lucija Polegubić

**KNOWLEDGE OF NURSING STUDENTS FZSRI ABOUT THE
HISTORY OF NURSING IN CROATIA**

(Final work)

RIJEKA, 2020.

Mentor rada: Marija Bukvić prof.reh.mag.med.techn

Završni rad je obranjen dana _____ u/na Fakultetu zdravstvenih
studija u Rijeci, pred povjerenstvom u sastavu:

1. _____
2. _____
3. _____

TURNITIN

Izvjeshće o provedenoj provjeri izvornosti studentskog rada

Opći podatci o studentu:

Sastavnica	Fakultet zdravstvenih studija Rijeka
Studij	Preddiplomski stručni studij sestrinstva
Vrsta studentskog rada	Završni rad
Ime i prezime studenta	Lucija Polegubić
JMBAG	

Podatci o radu studenta:

Naslov rada	Znanje studenata sestrinstva FZSRI o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj
Ime i prezime mentora	Marija Bukvić
Datum zadavanja rada	2.12. 2019.
Datum predaje rada	15.7.2020.
Identifikacijski br. podneska	1357764261
Datum provjere rada	15.07.2020
Ime datoteke	Znanje studenata sestrinstva FZSRI o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj
Veličina datoteke	174,7K
Broj znakova	38050
Broj riječi	6621
Broj stranica	57

Podudarnost studentskog rada:

PODUDARNOST	
Ukupno	11%
Izvori s interneta	
Publikacije	
Studentski radovi	

Izjava mentora o izvornosti studentskog rada

Mišljenje mentora	
Datum izdavanja mišljenja	
Rad zadovoljava uvjete izvornosti	☒ DA
Rad ne zadovoljava uvjete izvornosti	☐
Obrazloženje mentora (po potrebi dodati zasebno)	

Datum
15.07.2020.

Potpis mentora
Marija Bukvić

ZAHVALA

Prvenstveno zahvalu želim uputiti svojim roditeljima **MARIU I VESNI** koji su svojim radom omogućili moje školovanje i napredak. Zahvaljujem svojim sestrama **Mariji, Anđeli i Marti** na strpljnu i motivaciji koju su mi pružile u toku mog trogodišnjeg školovanja. Hvala svim mojim prijateljima na pruženoj podršci. Zahvaljujem se svim profesorima koji su mi strpljivo pružali nova znanja tijekom studiranja.

Zahvaljujem se mentorici, Mariji Bukvić na strpljenju i pomoći tijekom izrade završnog rada.

SAŽETAK

Završni rad na temu „ Znanje studenata sestrinstva FZSRI o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj“ za cilj je imao utvrditi znanje studenata prve, druge i treće godine o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj. Završni rad građen je od dva dijela, prvi dio rada govori o povijesnom razvoju sestrinstva u svijetu, povijesnom razvoju sestrinstva u Hrvatskoj stavljajući naglasak na Lujzu Wagner, Jelku Labaš i Štefaniju Papailopulous. Opisan je razvoj školovanja medicinskih sestara u Hrvatskoj. Sažeto je opisan utjecaj teorija procesa zdravstvene njege na razvoj sestrinstva i razvoj etike u sestrinstvu. Drugi dio završnog rada opisuje provedeno istraživanje. Ukupno su analizirani odgovori 83 studenta. Analizirani su odgovori na 16 pitanja. Odgovori na sva pitanja prikazani su brojčano i u postotcima, te je za svako pitanje prikazan broj studenata koji su odgovorili točno i podjela točnih odgovora prema godini studija.

Ključne riječi : povijest, sestrinstvo, istraživanje, sestrinstvo u Hrvatskoj

SUMMARY

The final paper on the topic "Knowledge of nursing students FZSRI on the history of nursing in Croatia" aimed to determine the knowledge of first, second and third year students on the history of nursing in Croatia. The final paper is made up of two parts, the first part of the paper refers to the historical development of nursing in the world, the historical development of nursing in Croatia, emphasizing Lujza Wagner, Jelka Labaš and Štefania Papailopulous. The development of nursing education in Croatia is also described. The influence of theories of the health care process on the development of nursing and the development of ethics in nursing is briefly described. The second part of the final paper describes the conducted research. A total of 83 students' responses to 16 questions were analyzed. The answers to all questions are presented numerically and in percentages, and for each question the number of students who answered correctly and the division of correct answers according to the year of study are shown

Key words: history, nursing, research, nursing in Croatia

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJEST SESTRINSTVA U SVIJETU.....	2
3. POVIJEST SESTRINSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	5
3.1. Obrazovanje medicinskih sestra u Republici Hrvatskoj	6
4. TEORETIČARKE PROCESA ZDRAVSTVENE NJEGE	8
5. ETIKA U SESTRINSTVU.....	10
6. ISTRAŽIVANJE.....	11
6.1. Cilj istraživanja	11
6.2. Ispitanici i metode	11
6.3. Hipoteze.....	11
6.4. Rezultati	11
6.5. Rasprava	41
7. ZAKLJUČAK.....	43
8. LITERATURA.....	44
9. PRILOZI	46

1. UVOD

Skrb i briga za oboljele i nemoćne, promocija i pomoć u očuvanju zdravlja, pomoć pojedincu i zajednici u sprječavanju nastanka i širenja bolesti , sve su postupci kojima bi na jednostavan način dočarali sliku sestrinstva. Definiranju djelokruga rada sestara svakako je pomogla Virginia Henderson koja kaže: „uloga je medicinske sestre pomoć pojedincu, bolesnom ili zdravom, u obavljanju aktivnosti koje doprinose zdravlju ili oporavku (ili mirnoj smrti), a koje bi obavljao samostalno kada bi imao potrebnu snagu, volju i znanje.“ Pomoć treba pružiti na način koji će pridonijeti što bržem postizanju njegove samostalnosti “ (1). Znanja o sestrinstvu nekad prenošena usmenom predajom među ženama bila su dovoljna kako bi se bolesnima i nemoćnima mogla pružiti osnovna njega u vidu brige za osobnu higijenu , hranjenje i sl. Međutim za Vinka Paulskog usmena predaja bila je nedovoljna, uvidio je potrebu za edukacijom medicinskih sestara, što je u konačnici omogućila Florence Nightingale otvaranjem prve škole za izobrazbu sestara 1860.godine u Londonu. Iako rođena u bogatoj obitelji , sa temeljnom naobrazbom u brojnim područjima utemeljiteljica sestrinstva, Florence Nightingale, nije zanemarila svoju želju da se posveti brizi o bolesnima , sa isto tako i obrazovanju sestara (2). U nastojanju da se medicinskim sestrama omogući obrazovanje, hrvatsko sestrinstvo svoj procvat ugledalo je 1921. zalaganjem dr. Andrije Štampara da otvori prvu školu za sestre pomoćnice u Zagrebu sa sestrom Jelkom Labaš kao nadstojnicom škole. Obzirom da je problem zaraznih bolesti bio u porastu , 1927. godine poduzimaju se mjere kako bi se stanovništvo zdravstveno prosvjećivalo. To su omogućili higijenski i domaćinski tečajevi čiji je voditelj bila Štefanija Papailiopulous. Razvoju socijalno- higijenskog rada nije zaostajala niti preventivna medicina za čiji rad se zalagala sestra Lujza Wagner. Naobrazba sestara doživjela je brojne promjene, od početnih godinu dana tečaja 1921., do trogodišnjeg obrazovanja uvedenog 1930. Otvaranje medicinskih škola u Rijeci, Splitu , Šibeniku i Osijeku 1947. godine, donijelo je sa sobom i četverogodišnje obrazovanje uvedeno u program školske 1948./49. godine. Program četverogodišnjeg obrazovanja bio je na snazi do 2011. godine kada je u sustav školovanja uvedeno petogodišnje srednjoškolsko obrazovanje medicinskih sestara.(3).

2. POVIJEST SESTRINSTVA U SVIJETU

Prema dostupnim povijesnim podacima već su u III. Stoljeću prije Krista postojale bolnice u Indiji. Grčki liječnici liječili su bolesnike u hramovima koji su bili smješteni na mjestima sa povoljnom klimom i sa dostupnom pitkom vodom. U Asklepijevim hramovima liječnici su se obrazovali, uključujući i Hipokrata. Osim navedenih hramova Rimljani su liječenje imali organizirano na još dvije razine. Pa su tako postojali valetudinariji i lazareti. To su bile stacionarne ustanove koje su imale za svrhu liječenje robova i siromaha, odnosno bolesnih i ranjenih vojnika.

Potkraj IV. Stoljeća javljaju se organizacije žena koje sudjeluju u njezi bolesnih ljudi. Te su žene bile ugledne u društvu, pa je tako najpoznatija Fabiola koja je osnovala bolnicu u Rimu.

U VI. stoljeću dolazi do razvoja bizantskih bolnica od kojih je najpoznatija Caringradska, gdje se prvi put u povijesti spominju bolničarke (4).

Na zapadu se prve bolnice javljaju u sklopu samostana, gdje su se u početku liječili bolesni svećenici i redovnici, a kasnije siromašni. U razvitku i osnivanje takvih bolnica najveće zasluge ima zajednica benediktinaca. Među njima je bilo istaknutih časnih sestara koje su skrbile i njegovale bolesnike, za što su kasnije kroz povijest proglašene i svetima.

U vrijeme velikih epidemija skorbuta i gube došlo je od osnivanja ustanova u kojima su se oboljeli izolirali. Takve velike epidemije zahtijevale su i bolju organizaciju zdravstvene njege i liječenja. Kako bi skrb bila što bolja osnivaju se nove organizacije koje se brinu o bolestima. Tako je osnovan red templara i lazarista koji su se brinuli o oboljelima od gube. Posebno se iz tog vremena ističe nekolicina žena sa posebnim zaslugama u brizi za bolesne. To su sv. Hildegarde, kraljica Elizabeta Portugalska i kraljica Matilda. Osim navedenih bolnica koje je osnivala crkvena vlast, dolazi i do razvitka bolnica osnovanih novcem bogataša u kojima se manje brige vodilo o učinkovitosti. Takve su ustanove imale puno različitih uloga, služile su kao ubožnice i svrtilišta. Dolazi do interesa za skrb o bolesnima i među civilnim pučanstvom, a ne samo u crkvenim redovima. Nakon vjerski reformacija u XVI. stoljeću mnogo se vjerskih redova raspušta, pa većinom ugledne žene napuštaju bolnice, te je briga i skrb prepuštena needuciranim osobama. U to vrijeme javljaju se i kuga, poznata kao crna smrt i sifilis, a zdravstvena skrb i njega izrazito su loše.

U kasnijem razdoblju pojavljuju se značajni ljudi kao što su Francis De Sales osnivač grupe žena koje su posjećivale bolesne i Vincent De Paul, poznatiji kao Vinko Paulinski koji je poznat po provođenju modernijih pravila njege i pomoći. Vinko Paulinski osnovao je udruženje žena koje se zvalo Dames de Charite u koje su bile uključene žene koje su izražavale istinsku želju za pomoć i pružanje njege bolesnicima. Navedena udruga financijski je plaćala žene, s obzirom da su potpisivale i ugovor o radu. Tada dolazi do prve pojave uniformi koje su bile sivo – plave haljine. Imale su i pregače od vune, bijeli ovratnik i kapu na glavi. Osim što su provodile njegu i skrbile o bolesnima, te žene su podučavale u školama, skrbile su i za vojnike u ratu i djecu u dječjim ustanovama. Javlja se i povećana briga i napuštenoj djeci, za koje isto skrbi navedena organizacija.

Prva medicinska sestra u Americi je Marie Herbert Hubou, a Jeanne Mance je školovana medicinska sestra u samostanu koja je pridonijela svojim znanjem u osnivanju bolnice u Montrealu.

U XVIII. dolazi do osnivanja brojnih novih bolnica. Samim tim dolazi i do povećanih potreba u zbrinjavanju bolesnika te se uvode mnogi predmeti koji će olakšati taj proces. Tako se uvode svjetiljke, posude za vodu i stolice za osobe sa invaliditetom. Iz tog razdoblja za sestrinstvo su najistaknutiji bili Elizabeth Fry i John Howard. Oni su proučavali bolesti i higijenske uvjete kod zatvorenika u zatvorima i bolnicama. Vodili su se mišlju da zatvorenike treba odvojiti od kriminalaca te da im je potrebno osigurati i zdravstvenu skrb, a ne samo odsluživanje kazne.

U XIX. stoljeću osim Elizabeth Fry, treba spomenuti i Theodora Flindera kao osnivača škole za medicinske sestre gdje su se školovale žene iz civilnih udruženja. U Švicarskoj Agneza de Gasperini osniva školu za medicinske sestre. Najistaknutije osobe ovog doba su Annie M. Andrews koja se iskazala u borbi protiv žute groznice, i Florence Nightingale (5)

Florence Nightingale, rođena 1820. godine u Firenci smatra se utemeljiteljicom modernog sestrinstva. U najranijem djetinjstvu iskazivala je zanimanje za siromašne i potrebite te prema njima iskazivala empatiju. S obzirom da se tada takav posao smatrao sramotom, roditelji se nisu slagali sa odabirom njenog zanimanja i silno su je od toga pokušali odgovoriti. Roditelji nisu uspjeli u tom naumu pa je Florence putovala po raznim zemljama i posjećivala bolnice koje su bile u lošim stanjima, kao i zdravstvena njega koja se tada provodila. Posjetila je i bolnicu koju je osnovao pastor Theodor Fliedner u Njemačkoj, ali i školu sestara u Parizu. U 32. godini zapošljava se u bolnici za liječenje kolere i tada se uočavanju njene sposobnosti

organiziranja. U vrijeme krinskog rata između 1854. i 1856. godine upravo na njoj je bilo organiziranje ženske sanitetske službe na turskoj strani. Bolnice je opskrblila rubljem i hranom i među 1500 ranjenika u lošem stanju odvojila ranjene od bolesnih. Također, organizirala je i akciju dobrovoljnih doprinosa i čišćenje bolnica. Poznata kao dama sa svjetiljkom, kako su je prozvali bolesnici jer ih je obilazila u razna doba noći, svojom je požrtvovnošću i disciplinom smrtnost smanjila za 40 posto. Osnovala je školu za medicinske sestre 1860. godine koja tada je bila uzor i poticaj za otvaranje škola u Europi i Americi. Programe i propise za školu Florence je sama pisala. Njeno knjiga „Notes of hospital” najvrijednije je djelo te vrste (6).

Na dan rođenja Florence Nightingale. 12. svibnja, svake godine obilježava se Međunarodni dan sestrinstva.

3. POVIJEST SESTRINSTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U Dubrovniku 1352. godine se spominje prva bolnica koja je bila pod vodstvom katoličke crkve te su se u njoj liječili siromasi. U to doba postojale su još i bolnice u Vinkovcima i Karlovcu.

Zdravstvenom njegom bolesnika uglavnom su se bavile časne sestre s obzirom da su većinom bolnice bile katoličke. One su bile neuke u tom području i bez stručnog znanja. Nakon ratnih događanja 1941. godine za izgradnju bolnica, ali i za obrazovanje medicinskih kadrova pristizale su novčane pomoći. Doktor Andrija Štampar tada postaje Načelnik u Ministarstvu, te osniva zdravstvene ustanove i školu narodnog zdravlja. Andrija Štampar bio je mišljenja da treba rješavati zdravstvene probleme koji opterećuju većinu pučanstva te da bi u tome najveću ulogu imale medicinske sestre. U području socijalne medicine medicinske sestre bi tako mogle organizirati edukacije o prehrani odraslih i djece te prosvjeđivati stanovništvo. U Zagrebu se 1921. godine osniva prva škola za obrazovanje medicinskih sestara koje su bile potrebne za pomoć u borbi protiv tuberkuloze koja je tada harala. Organizirano su se otvarali antituberkulozni dispanzeri u kojima su bile potrebne medicinske sestre. Nadstojnica spomenute škole bila je Jelka Labaš, zbog čijeg je zalaganja škola priznata i u inozemstvu. Direktor škole bio je doktor Vladimir Čepulić, na čiji je prijedlog škola i osnovana.

Od osnutka škole pa do završetka drugog svjetskog rata školu je završilo 265 sestara pomoćnica, kako su se tada zvale te 228 sestara bolničarki. U početku je školovanje trajalo dvije godine, što je kasnije promijenjeno na četverogodišnju izobrazbu, a zaslugama dr. Andrije Štampara škola je pripala Medicinskom fakultetu i osnovana je viša škola (4).

1927. godina značajna je za sestru Štefaniju Papailiopoulos kada postaje voditeljica higijensko-domaćinskih tečajeva.

1930. godine u Zagrebu počinje izlaziti i prvi časopis Sestrinska riječ kojem je urednica Lujza Wagner, koja je ujedno bila i potpredsjednica Jugoslavenskog saveza sestara. Godine 1953. dolazi do osnivanja društva medicinskih sestara Hrvatske te je tako došlo do samostalnog djelovanja s obzirom da su medicinske sestre do tada bile pripojene ostalim medicinskim radnicima. Agneza Dumenčić postaje prva predsjednica društva medicinskih sestara koje dobiva statut odnosno pravilnik. Jedan od motiva, ali i ciljeva u radu društva je bio razvitak interesa za zvanje te druženje i usavršavanje.

Mihaela Terzić je 1977. godine primila nagradu i najveće priznanje kao najzaslužnija medicinska sestra iz Hrvatske. Odlikovana je medaljom Florence Nightingale. U bolnici u kojoj je radila uvela je suvremeniji pristup zdravstvenoj njezi bolesnika. Podučavala je u praktičnoj nastavi, ali i izdavala skripte.

Kao istaknuta medicinska sestra spominje se i Štefaniya Papailiopulos, koja je zaslužna za organizaciju tečajeva o higijeni i domaćinstvu u zdravstvenim ustanovama. Također, tečajevi su podrazumijevali i edukaciju majki o prehrani, kuhanju te njezi novorođenčadi (7).

3.1. Obrazovanje medicinskih sestra u Republici Hrvatskoj

Profesionalcem se smatra pojedinac koji ima znanje iz određenoga područja i koristi ih u praksi te u cijelosti provodi sve njene zahtjeve. Već od 1882. godine o sestrinstvu se govori kao profesiji te o sestrinstvu Elisabeth Price 1892. godine objavljuje debatu 8)

Kao takvo sestrinstvo zahtijeva jasno određeno obrazovanje uz ispunjavanje potreba daljnjeg usavršavanja autonomnosti, ali i mogućnost kompleksnijeg obrazovanja do stupnja doktorata znanosti (9).

U Hrvatskoj je 1959. bilo pet viših škola i to na području u Zagreba, Osijeka, Pule, Rijeke i Splita.

Usvajanjem novih odredbi 1959. prestaje se primjenjivati Zakon o višim školama za tehničare iz područja zdravstvenih struka. U tadašnjem obliku više škole djeluju kao srednje škole i takvo obrazovanje traje četiri godine. Tada se u Hrvatskoj održavalo obrazovanje medicinskih sestara za pedijatriju, primalje i gerijatriju. Škola za medicinske sestre internatskog tipa u Rijeci s radom je započela 1947. godine. Nalazila se u jednom krilu zgrade sadašnje Riječke bolnice. Školovanje je trajalo u razdoblju od tri godine. Ujedinjavanjem navedene škole te Škole za medicinske sestre primaljskog smjera i Škole za zdravstvene tehničare osniva se zdravstveni centar 1974. godine. (10)

Od 1992. - 2015 Medicinska škola u Rijeci nalazi se i djeluje na Sušaku u sklopu Sušačke gimnazije. Medicinska škola u Rijeci spaja suvremene odgojno obrazovne trendove sa tradicijom školovanja kvalitetnog medicinskog osoblja koja u Rijeci traje još od 15. stoljeća. Od 2015. godine Medicinska škola u Rijeci djeluje samostalno u vlastitoj zgradi u blizini

Medicinskog fakulteta, Fakulteta zdravstvenih studija i KBC-a Rijeka što uvelike olakšava rad, kako u praktičnom tako i u teoretskom dijelu. U Rijeci u razdoblju od 1960. do 1978. godine ne provodi se naobrazba medicinskih sestara na višim razinama.(11)

1966. godine osniva se Viša škola za medicinske sestre, te je djelovala na principu upisa redovitih i izvanrednih studenata. Program nastave trajao je dvije godine i odvijao se po smjerovima za dispanzersku patronažnu i bolničku njegu. Također, zbog velikog zanimanja za upis Viša medicinska škola širi djelatnost na studije u Splitu i Osijeku 1980. godine (12).

U Rijeci studij sestrinstva djeluje pri Medicinskom fakultetu tek 1978. godine, kao dvogodišnji studij. U začecima studij se izvodio isključivo kao izvanredni studij, za medicinske sestre koje su u radnom odnosu te su postojala dva smjera obrazovanja, kao bolnički i vanbolnički. 1986. godine uvodi se i redovni studij u trajanju od dvije godine. Programi su se temeljili na baznim te predmetima iz kliničke medicine, a u manjoj mjeri iz područja zdravstvene njege.

Po završetku navedenih stručnih studija dobivao se naziv viša medicinska sestra. Bolonjskom deklaracijom određen je novi program izobrazbe medicinskih sestara te se u skladu s njom mijenjaju i minimalni uvjeti zadovoljavanja kriterija. Uvodi se znatno veći broj određenih sati iz pojedinih predmeta, dužina trajanja studija je tri godine i dobiva se naziv stručna prvostupnica sestrinstva(13)

1996. godine i Viša medicinska škola pri Medicinskom fakultetu počinje samostalno djelovati i dobiva naziv Visoka zdravstvena škola. Na studiju sestrinstva od 1999. godine obrazovanje se provodi po nastavnom programu u trajanju od tri godine.

2006. godine na Zdravstvenom veleučilištu u Zagrebu uvode se dva smjera specijalističkih diplomski studija. 2010. godine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku upisani su studenti diplomskog studija sestrinstva, 2011. godine. na Sveučilišta u Zagrebu (14).

Također, 2012. započeo je diplomski studij Sestrinstvo – Promocija i zaštita mentalnog zdravlja na Medicinskom fakultetu u Rijeci. 2014. godine U Rijeci se osniva Fakultet zdravstvenih studija pri Sveučilištu i smješten u zgradi Škole za medicinske sestre sa internatom. Iste akademske godine Iste godine započeto je s primjenjivanjem nastave i za drugi diplomski studij Sestrinstvo – Menadžment u sestrinstvu. Nakon završetka diplomskog studija stječe se naziv magistar sestrinstva, što daje mogućnost nastavka obrazovanja na doktorskom studiju. Upis na doktorski studij moguć je medicinskim ili drugim fakultetima pri Sveučilištu (13).

4. TEORETIČARKE PROCESA ZDRAVSTVENE NJEGE

Teoretičarke zdravstvene njege poput Nancy Roper, Dorothy E. Orem, Ernestine Wiedenbach i Virginie Henderson značajan su doprinos imale za sestrinstvo. Jasnim definiranjem poslova medicinskih sestara razdvojile su liječnički od svojeg posla i postavile dobre temelje na putu sestrinstvu kao samostalnoj profesiji. Budući da je sestrinstvo ipak mlada i u budućnosti će se razviti nove teorije o zdravstvenoj njezi, starije teorije će se nadograđivati, dok će se one najefikasnije održati (15).

Tako je Dorothy E. Johnson u svojoj je teoriji smatrala da zdravstvena njega predstavlja vanjski utjecaj koji je usmjeren poticanju i održavanju povoljnog ponašanja kako u zdravlju tako i kod prisustva bolesti. Navedena teoretičarka smatrala je da se čovjek sastoji od dva sustava, biološkog i biheviolarnog. Objašnjava tu teoriju činjenicama da osoba razumije i prihvaća podsustave ponašanja, ali i da želi održati balans između dva sustava i na taj način očuvati svoje zdravlje (16).

Po teoriji Dorothy Orem zdravstvena njega je oblik pomoći ili akcija medicinske sestre usmjeren na uspostavljanje ravnoteže između sposobnosti i nekih zahtjeva kojima osoba stalno treba udovoljavati da bi se održao život i zdravlje, te oporavak od bolesti i povreda, ali i sučeljavanje sa posljedicama. Pojam samozbrinjavanja obilježava sposobnost svake osobe da radi određene aktivnosti koje su nužne da bi se očuvalo zdravlje. Dorothy Orem ulogu medicinske sestre tumači kao pomoć bolesniku kroz edukaciju da bi osoba osvijestila svoje mogućnosti, zadala si i ostvarila ciljeve i na taj način si pomogla. Oblik pomoći koju pruža medicinska sestra ovisna je i o tome kojem sustavu pripada bolesnik. Oni bolesnici koji su po njevoj teoriji u kompenzatornom sustavu zahtijevaju najveću razinu brige i skrbi, za razliku od bolesnika koji su u suportivno-edukacijskom. Takvi bolesnici trebaju pomoć medicinske sestre samo kroz edukaciju (15).

Karakteristika teorije je u pristupu osobi kao jedinstvenoj cjelini. Dorothy Orem smatrala je da cilj sestrinstva podrazumijeva opisivanje, objašnjavanje i predviđanje onoga što je važno za čovječanstvo kako bi došlo do razvitka teorija sestrinstva.

Za ovu navedenu teoriju sestrinstva bitnih je pet karakteristika pojedinca, a to su cjelovitost, interakcija, evolucija, identitet i sposobnosti. Model životnih procesa temelji se na holizmu, to jest na teoriji zdravlja i jedinstvu čovjeka.

Martha Rogers vidi sestrinstvo kao pomagačku profesiju, a o stečenom teorijskom znanju uvelike ovisi koliko će neka medicinska sestra biti uspješna. Po teoriji Marthe Rogers glavna

činjenica u sestrinstvu je je pretpostavka da je svaki pojedinac jedinstveno energetska polje koje je u interakciji sa okruženjem izmjenjujući tvari i energiju. Proces izmjena tvari i energije kao rezultat imaju povećanje potencijala osobe. Na zdravlje i bolest ne gleda se kao na odvojena, posebna stanja, već je zadatak medicinske sestre odrediti način reagiranja ovisno o kojem se stanju radi. Martha Rogers u svojoj je teoriji sestrinstva odredila pet osnovnih osobina koje osoba mora imati da bi se uspješno nosila sa promjenama iz okoline. Tako je navela da su cjelokupnost, indirektnost, pristup, osjećaji te otvorenost ka izmjeni tvari nužni za skladnost (17).

Suvremena teorija sestrinstva je da je "Jedinstvena je uloga medicinske sestre pomagati pojedincu, bolesnom ili zdravom u obavljanju onih aktivnosti koje pridonose zdravlju ili oporavku (ili mirnoj smrti), a koje bi pojedinac obavljao samostalno kada bi imao potrebnu snagu, volju ili znanje. To treba činiti tako da mu pomogne postati neovisnim što je moguće prije". Iz toga proizlazi da je medicinska sestra po interpretaciji definicije Virginije Henderson u jednakoj mjeri usmjerena na pitanje zdravlja i bolesti, a ne samo bolesti. Jer čovjek ima mnogo potreba koje ga čine čovjekom. A te su potrebe, osim za zdravljem, psihičkog, emocionalnog, intelektualnog, socijalnog i duhovnog karaktera (18).

5. ETIKA U SESTRINSTVU

Profesionalna etika u sestrinstvu pojavljuje se 70-tih godina prošlog stoljeća. Etika utvrđuje kriterije i vrijednosti djelovanja te ponašanja medicinskih sestara prilikom skrbi za bolesnika. S obzirom da je medicinska sestra u neprestanom doticaju sa bolesnikom, obiteljima oboljelih te zdravstvenim i nezdravstvenim djelatnicima nameće joj se djelovanje kao posrednika među njima. U takvim uvjetima medicinska sestra gradi dijaloški oslonac preko kojeg se odvija sveobuhvatna komunikacija nužna za kvalitetnu medicinsku skrb. Dužnost medicinske sestre je prepoznavanje pravog problema i odabir prave aktivnosti u pravo vrijeme i na pravom mjestu.

Medicinske sestre su se ravnopravni sudionici multidiscipliniranog tima te imaju obavezu kvalitetno vršiti djelatnost. Sukladno potrebama populacije, osim kompetencija koje moraju dobivaju ovisno o razini školovanja, moraju biti upućene u zakonske regulative, prava i kodekse. Postoje mnogi zakoni i preporuke koje određuju područje rada, postupanje, ponašanje i komunikaciju unutar tima. Potrebno ih je dobro poznavati, ali i poštivati. Ali ponekad smjernice određuju jedno, a u praksi se odvija sasvim nešto drugo. Sa svrhom unaprijeđenja zakona potrebno je objavljivati spoznaje iz svakodnevne prakse (19).

U Republici Hrvatskoj primjenjuju se Etički kodeksi medicinskih sestara, i to određen od strane Hrvatske udruge medicinskih sestara objavljenog 1995. godine, kao i kodeks Hrvatske komore medicinskih sestara koji je objavljen 2005. godine (20). Navedeni kodeksi su vodiči medicinskim sestrama pri pružanju najbolje zdravstvene skrbi. Također, oni mogu služiti i ostalom stanovništvu u svrhu prosuđivanja etičnosti ponašanja medicinskih sestara. Učenike i studente, također, upućuje na moralne obaveze medicinskih sestara te služi kao smjernica za odgoj i obrazovanje, dok medicinskim sestrama služi kao osnova za procjenu i ponašanje. Obaveza medicinske sestre je poštivanje Etičkog kodeksa. Svaka medicinska sestra pojedinačno odgovara u području svog djelovanja za promicanje i zaštitu interesa i dostojanstva bolesnika, neovisno o spolu, dobi, rasi, sposobnostima, seksualnoj orijentaciji, ekonomskom statusu, životnom stilu, vjerskim ili političkim uvjerenjima. Medicinska sestra mora znati prepoznati ulogu bolesnika kao suradnika u zdravstvenoj zaštiti te poštivati njegov doprinos (21).

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je ispitati znanje studenata prve, druge i treće godine redovnog preddiplomskog studija sestrinstva u Rijeci o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj.

6.2. Ispitanici i metode

U istraživanju je ukupno sudjelovalo 83 studenta. 29 ispitanika su studenti prve godine, 27 ispitanika su studenti druge godine i 27 ispitanika su studenti treće godine. Sveukupno 16 studenata te 67 studentica.

Istraživanje je provedeno anonimnim anketnim upitnikom izrađenim uz pomoć Google Forms programa. Anketni upitnik sastoji se od 16 pitanja.

Za obradu podataka dobivenih istraživanjem koristila sam program Microsoft Excel 2010.

6.3. Hipoteze

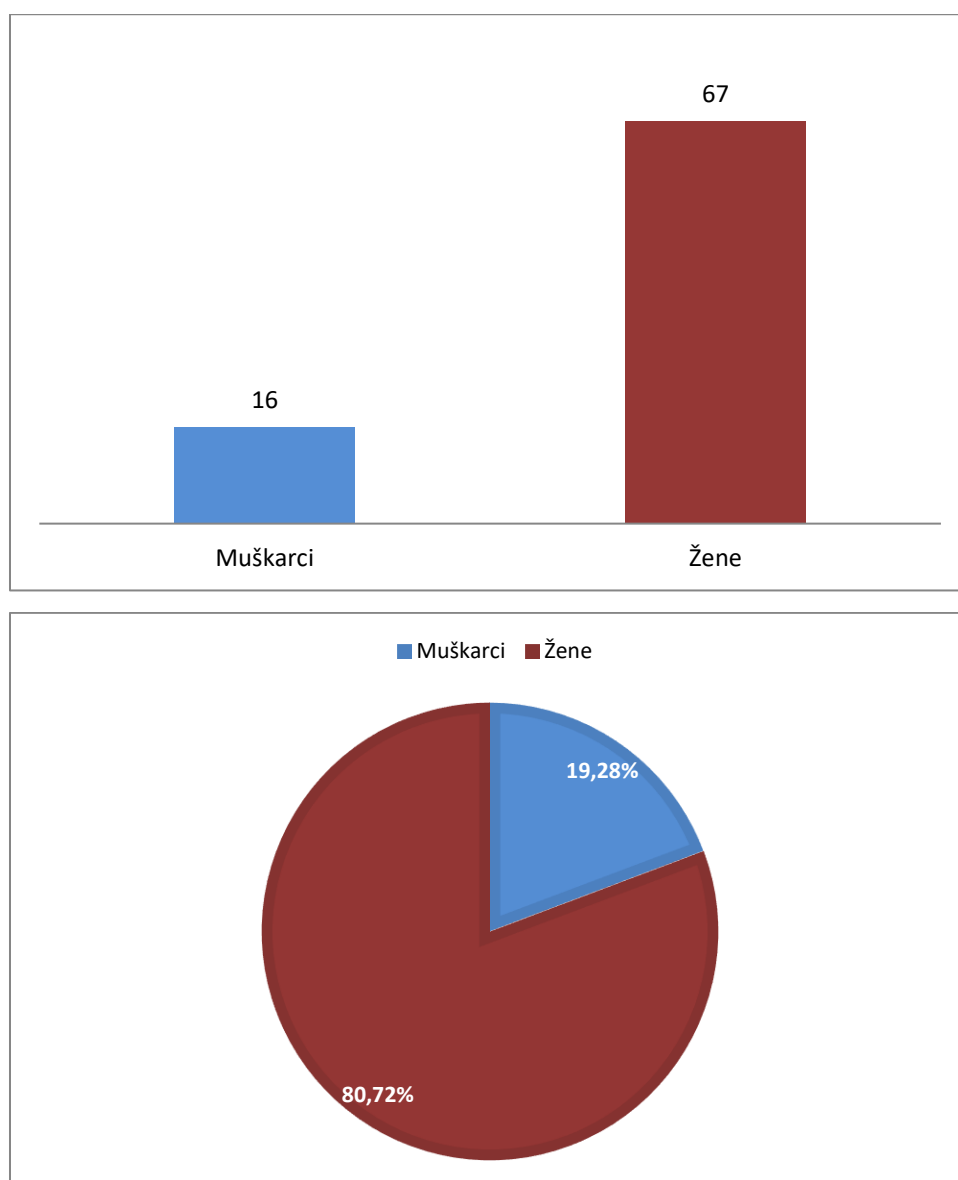
Hipoteza 1- studenti/ce sestrinstva na prvoj godini preddiplomskog studija imaju bolje znanja o povijesti sestrinstva, nego studenti/ce druge i treće godine preddiplomskog studija.

Hipoteza 2- studenti/ce sestrinstva koje su pohađali srednju medicinsku školu imaju bolje znanje o povijesti sestrinstva nego studenti/ce koji nisu pohađali srednju medicinsku školu.

6.4. Rezultati

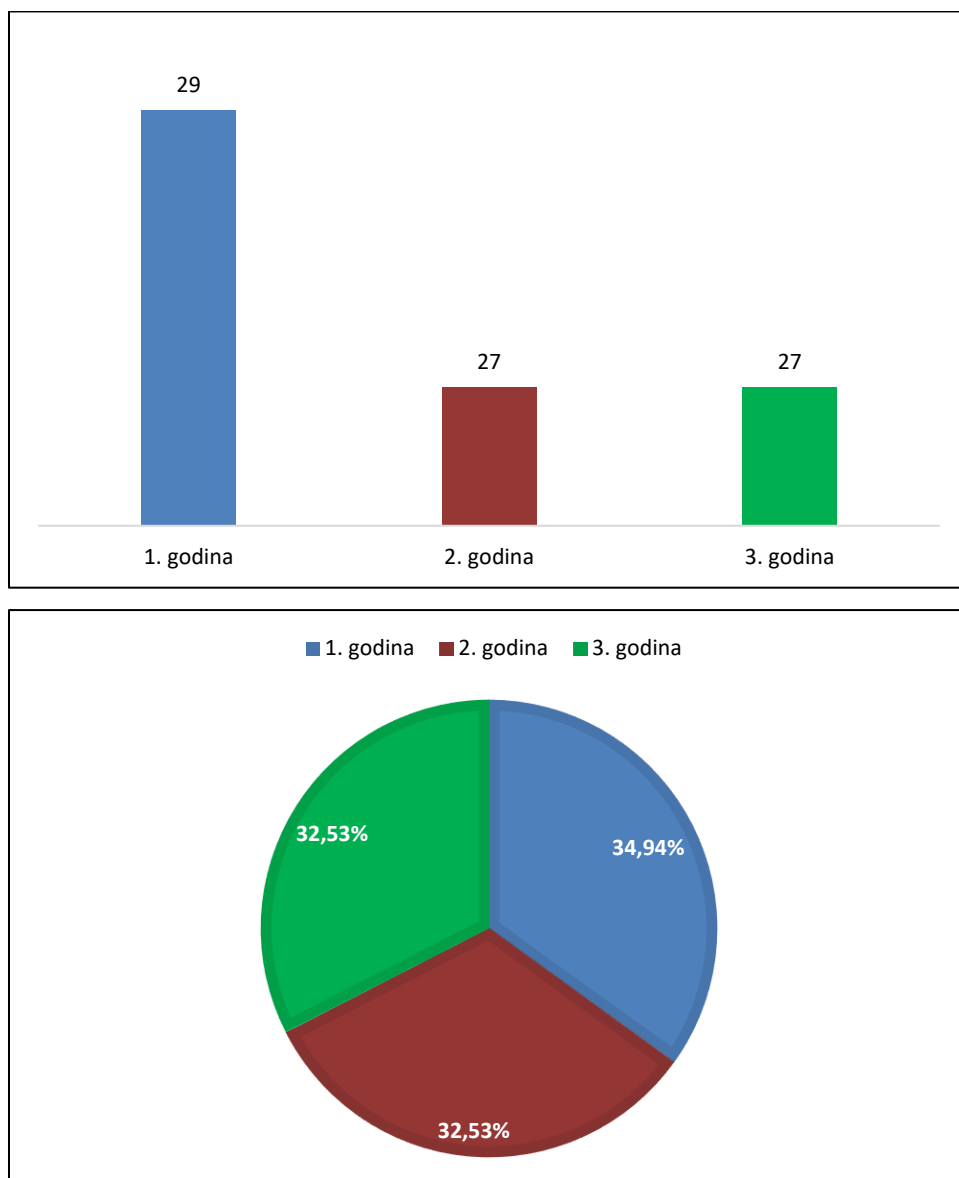
Istraživanje se provelo uz pomoć online anonimne ankete izrađene u programu Google Forms. Anonimna online anketa bila je namjenjena redovnim studentima sestrinstva Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci. Istraživanju su pristupila 83 studenta, 29 studenata prve godine, 27 studenata druge godine i 27 studenata treće godine. Prvi dio online ankete ispituje sociodemografske podatke i sadrži 3 pitanja, a drugi dio ankete su 13 pitanja vezana uz povijest sestrinstva u svijetu i Hrvatskoj. Rezultati istraživanja su prikazani stupićastim i kružnim dijagramom.

Grafikon 1. „ Broj studenata po spolu“

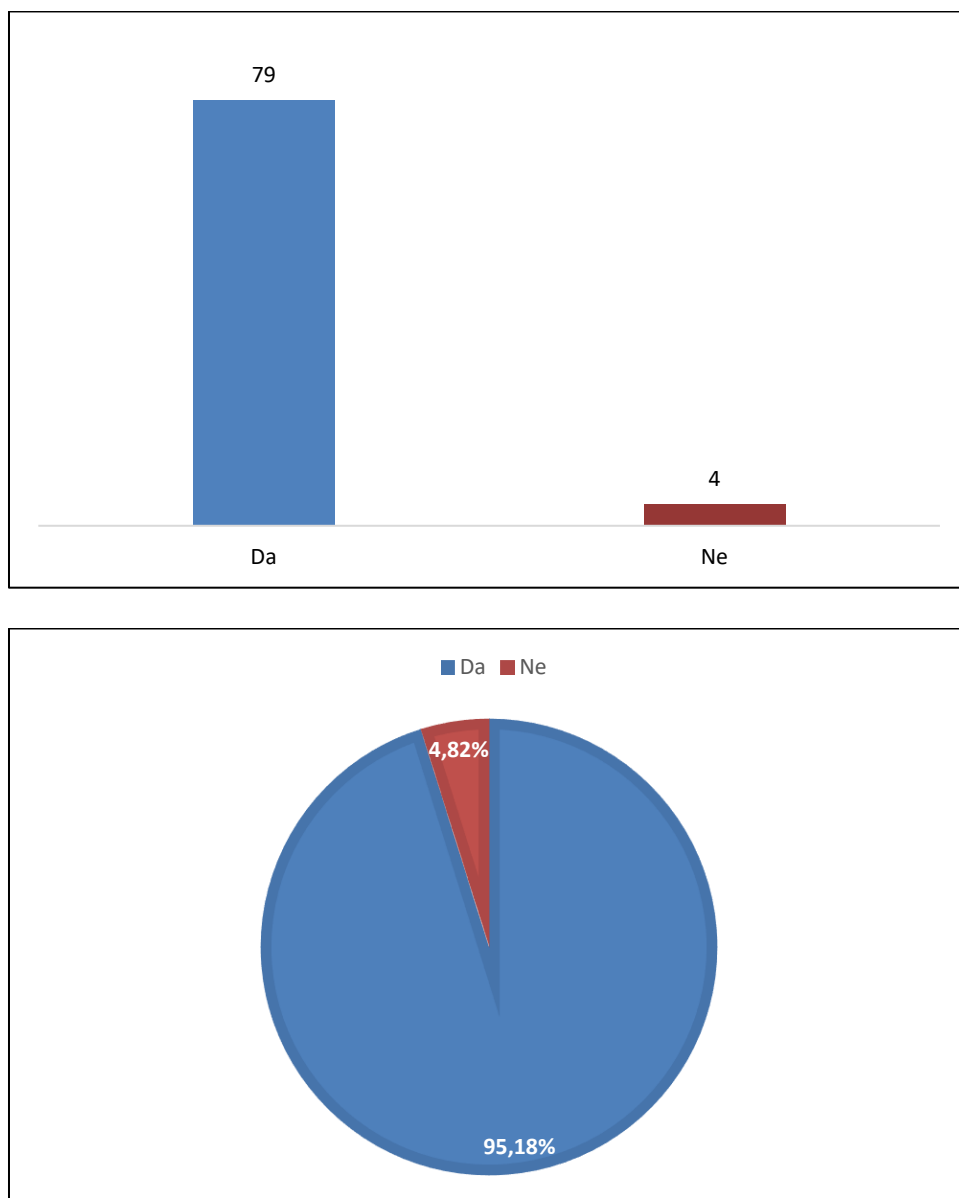
Grafikon 1. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanj broj 1. Od ukupnih 83 ispitanika 16 odnosno 19,28% je muškog spola, a 67 odnosno 80,72% ispitanika je ženskog spola.

Grafikon 2. „ Broj studenata na svakoj godini studija“

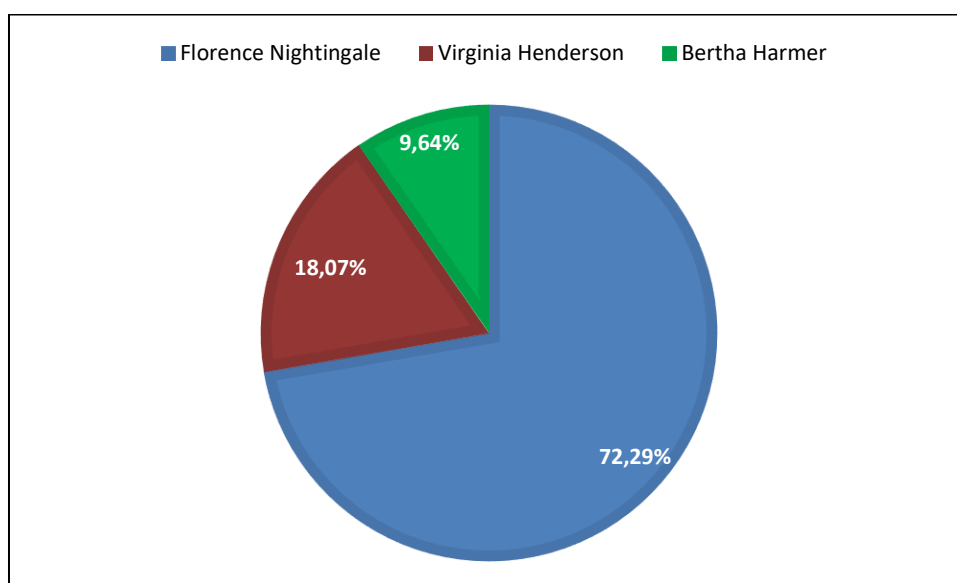
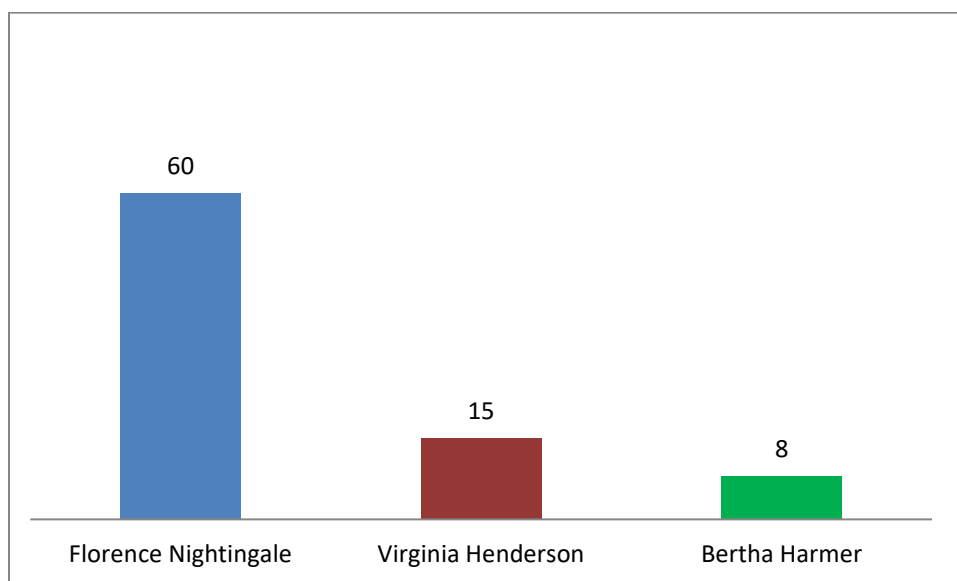
Grafikon 2. Prikazuje broj i postotak ispitanika koji su pristupili istraživanju. Ukupno je 83 ispitanika, od toga 29 studenata na prvoj godini, 27 na drugoj godini i 27 studenata na trećoj godini.

Grafikon 3. „Broj studenata koji su pohađali medicinsku školu“

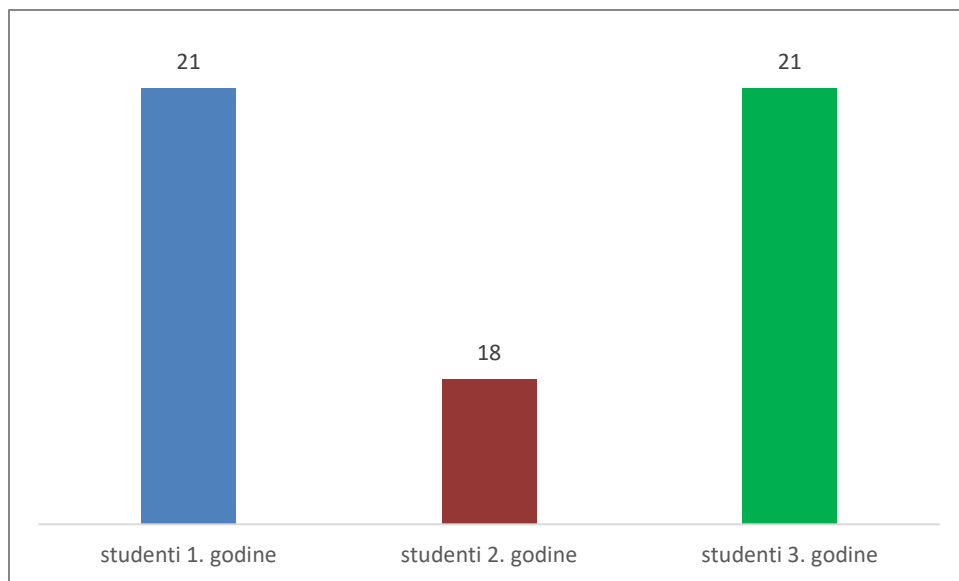

Grafikon 3. Prikazuje broj i postotak studenata koji su pohađali medicinsku školu. Od ukupno 83 ispitanika, 79 ih je pohađalo srednju medicinsku školu, dok 4 ispitanika nisu pohađali srednju medicinsku školu.

Grafikon 4. „Tko je utemeljio sestrinstvo kao zvanje s jasno određenom svrhom i posebnom izobrazbom?“

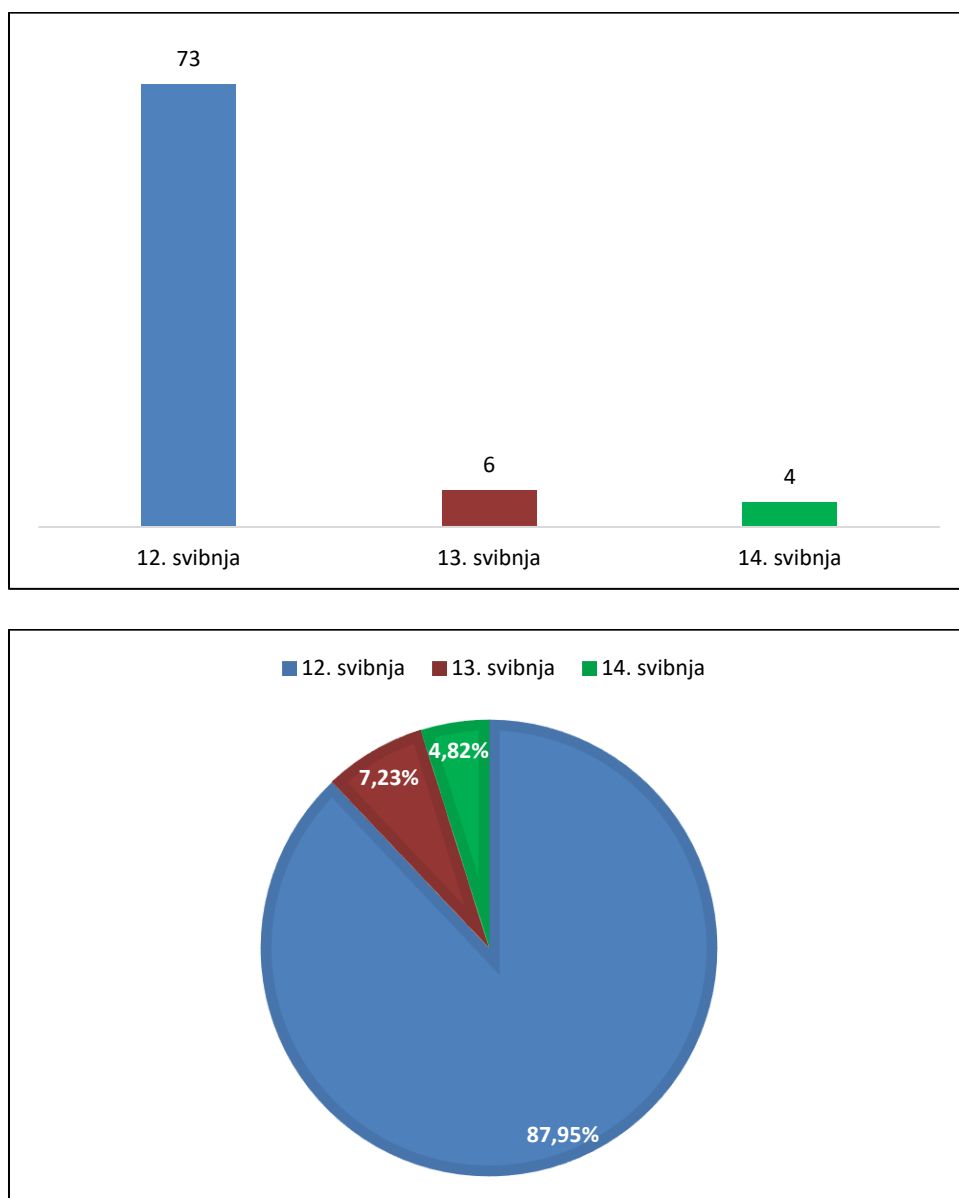

Grafikon 4. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Tko je utemeljio sestrinstvo kao zvanje s jasno određenom svrhom i posebnom izobrazbom?“ Ukupno 60 studenata odgovorilo je da je to Florence Nightingale, 15 studenata odgovorilo je da je to Virginia Henderson dok je 8 studenata odgovorilo da je to Berta Harmer.

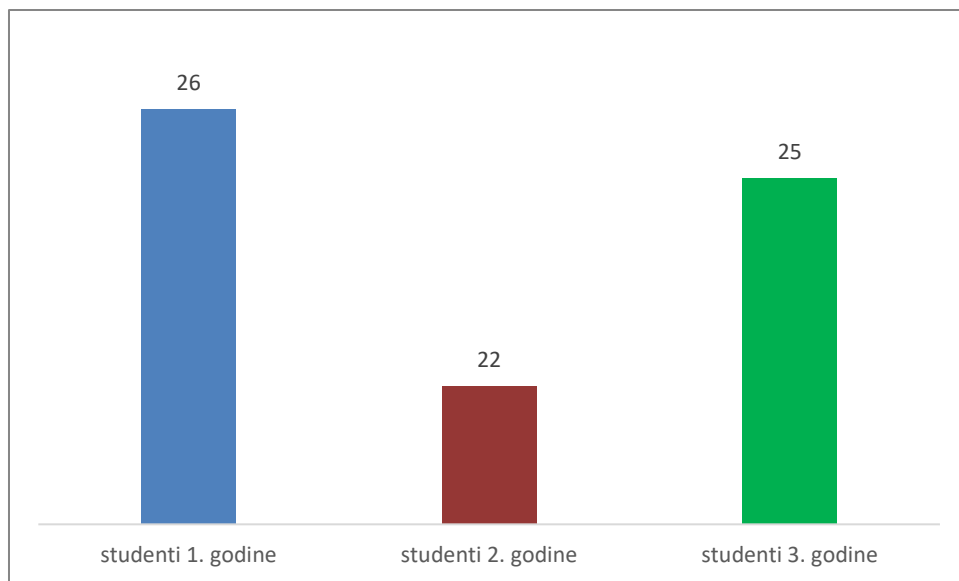
Grafikon 4. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 4.

Grafikon 5. „Kojeg datuma se slavi dan sestrinstva? “

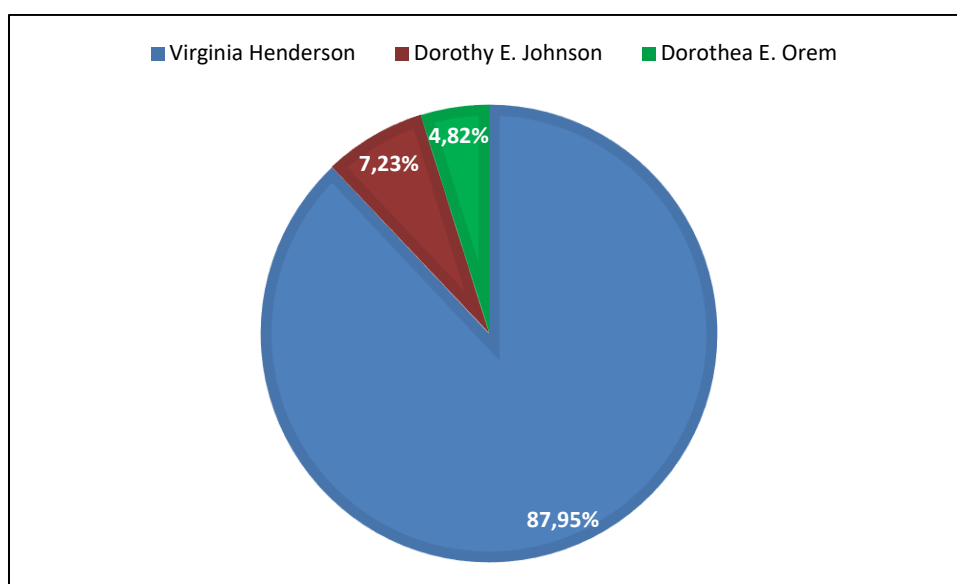
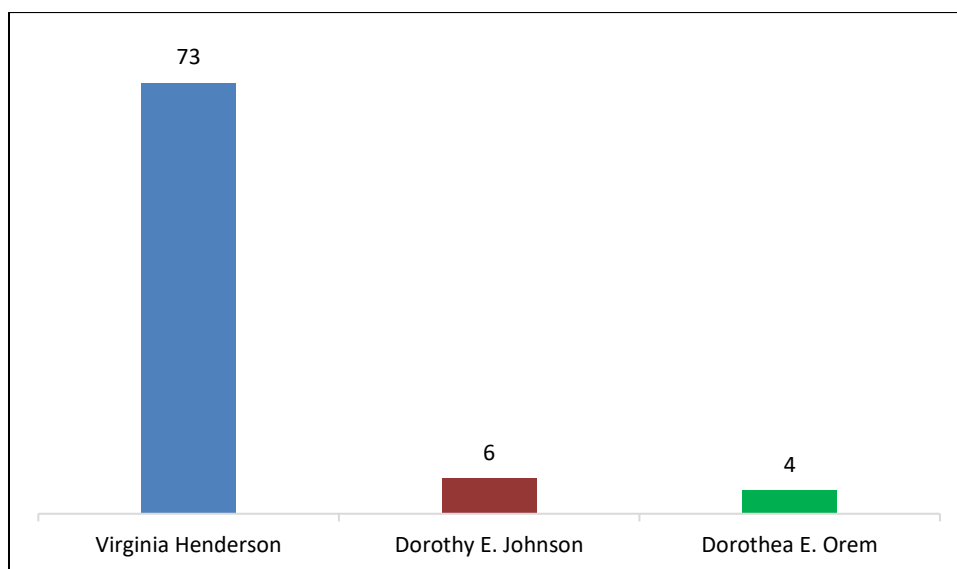
Grafikon 5. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje. „Kojeg datuma se slavi dan sestrinstva“.

70 studenata odgovorilo je da se dan sestrinstva slavi 12. svibnja, 6 studenata odgovorilo je da se dan sestrinstva slavi 13.svibnja dok je 4 studenta odgovorilo da se dan sestrinstva slavi 14.svibnja

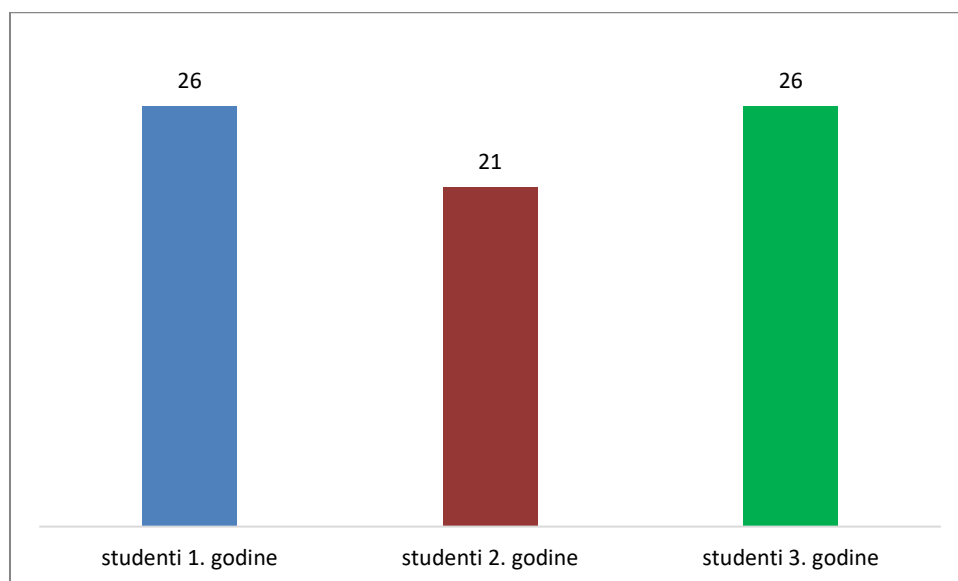
Grafikon 5. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 5.

Grafikon 6. „Autor definicije „uloga je medicinske sestre pomoć pojedincu, bolesnom ili zdravom, u obavljanju aktivnosti koje doprinose zdravlju ili oporavku (ili mirnoj smrti), a koje bi obavljao samostalno kada bi imao potrebnu snagu, volju i znanje". „Pomoć treba pružiti na način koji će pridonijeti što bržem postizanju njegove samostalnosti" je:“

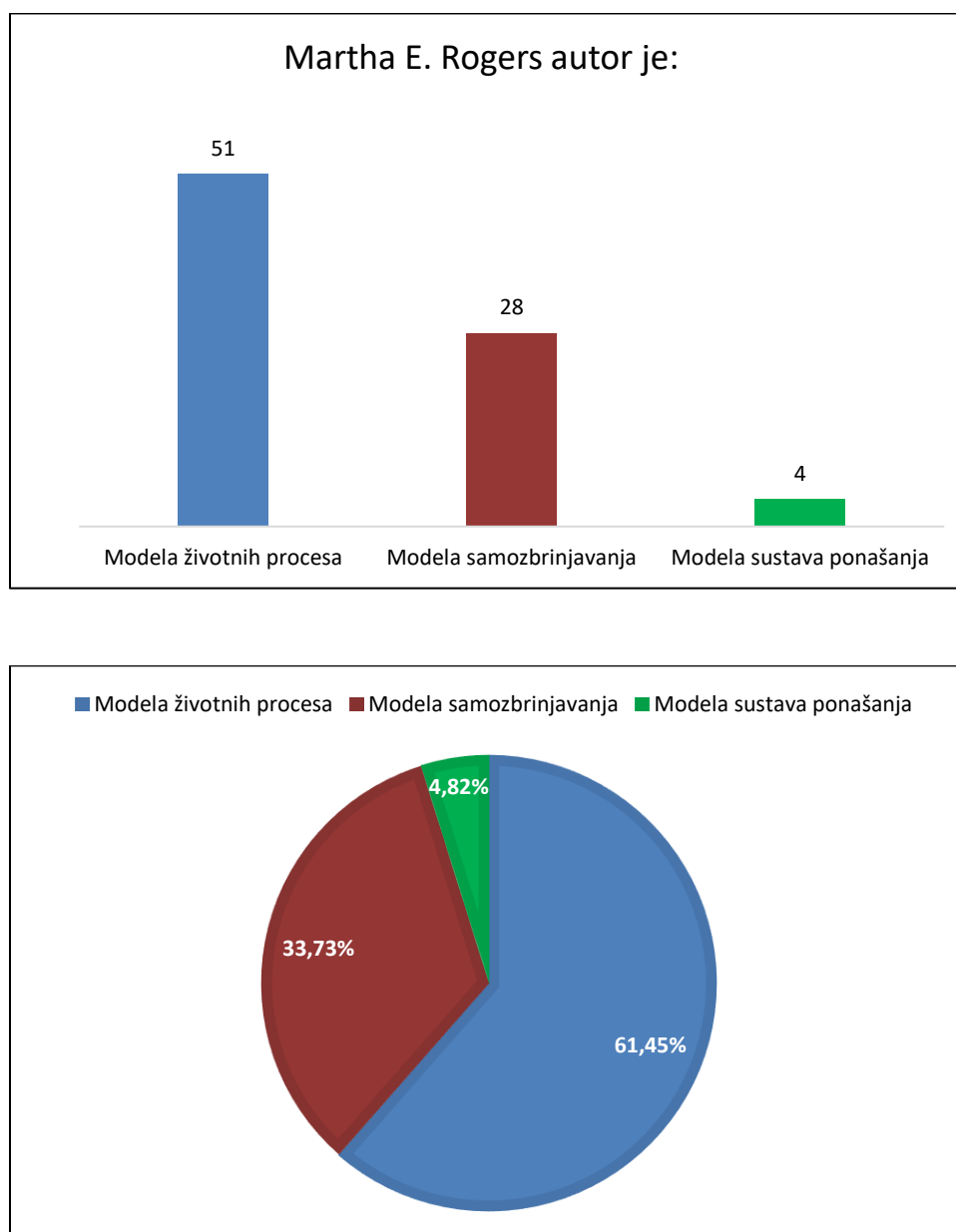
Grafikon 6. Prikazuje broj i postotak odgovora na tvrdnju „Autor definicije „uloga je medicinske sestre pomoć pojedincu, bolesnom ili zdravom, u obavljanju aktivnosti koje doprinose zdravlju ili oporavku (ili mirnoj smrti), a koje bi obavljao samostalno kada bi imao potrebnu snagu, volju i znanje". „Pomoć treba pružiti na način koji će pridonijeti što bržem postizanju njegove samostalnosti" je:“ 73 studenta je za autora definicije odabralo Virginiju

Henderson, 6 studenata odabralo je odgovor Dorothy E. Johnson dok je 4 studenta odgovorilo da je autor definicije Dorothea E. Orem.

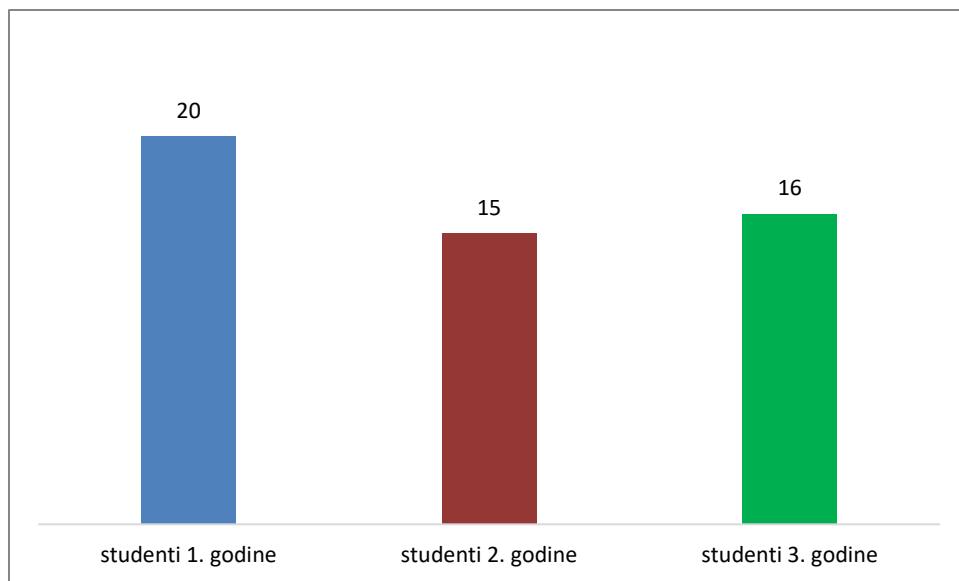

Grafikon 6. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 6.

Grafikon 7. „Martha E. Rogers autor je:“

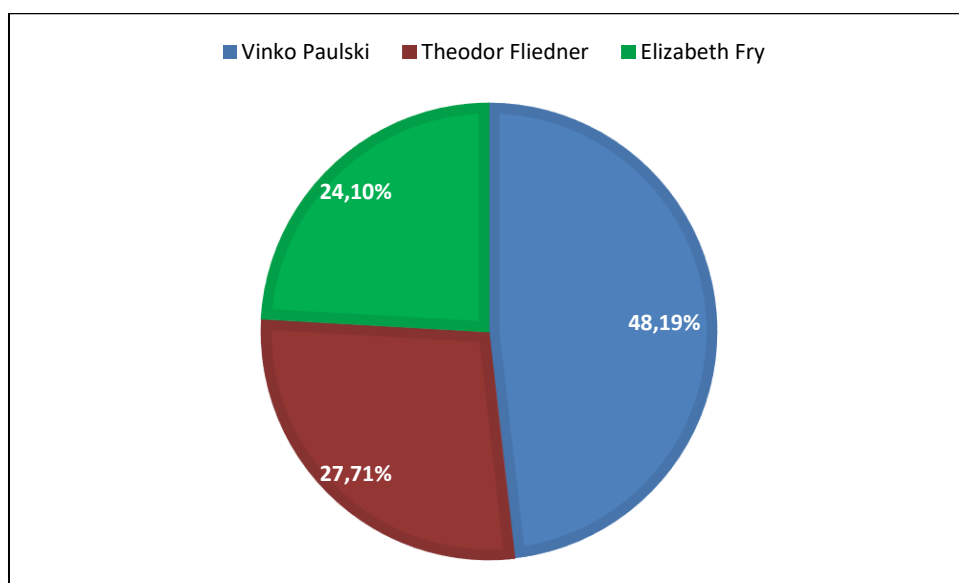
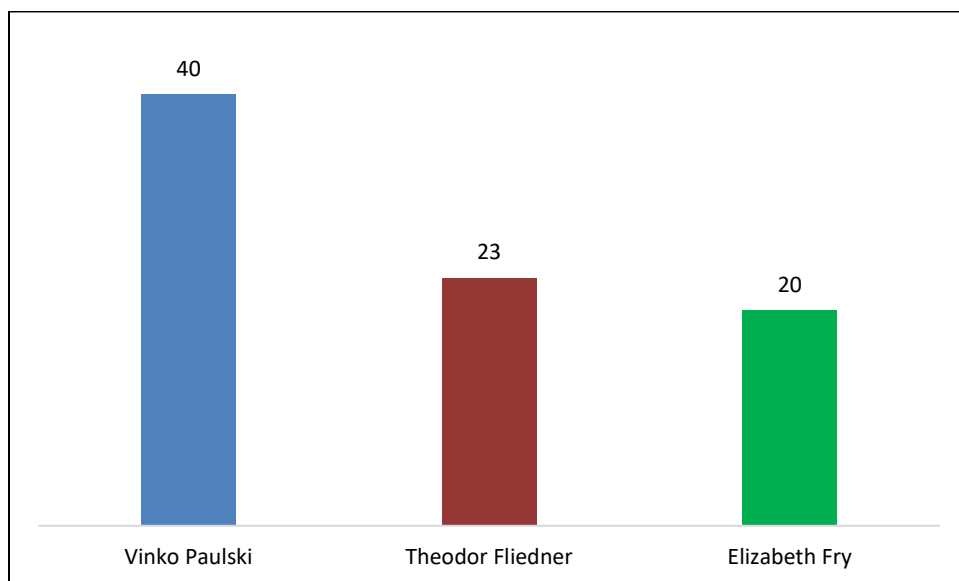

Grafikon 7. Prikazuje broj i postotak odgovora na tvrdnju „Martha E. Rogers autor je:“. 51 student odgovorio je da je Martha E. Rogers autor modela životnih procesa. Odgovor modela samozbrinjavanja odabralo je 28 studenata, dok je odgovor modela sustava ponašanja odabralo 4 studenta.

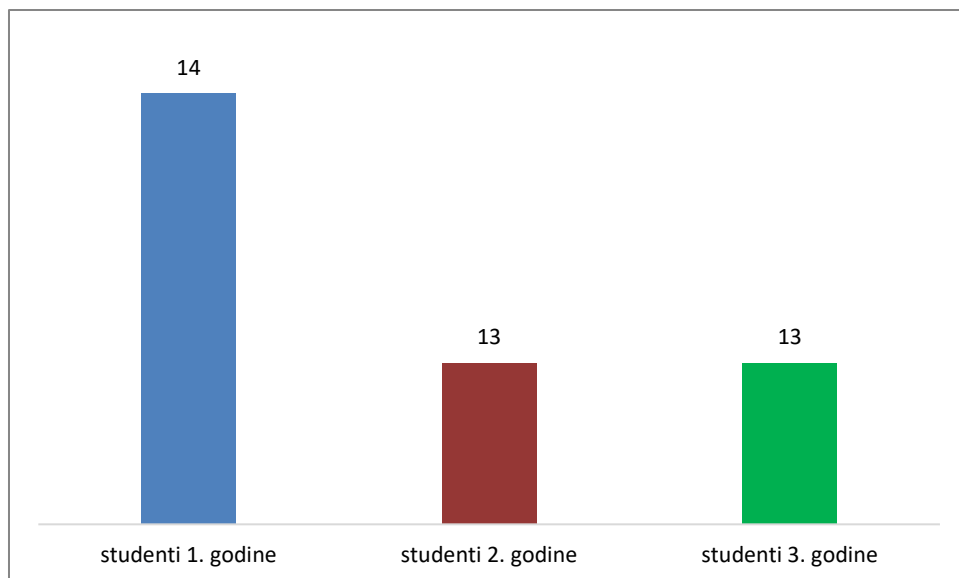

Grafikon 7. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 7.

Grafikon 8. „Tko je prvi uvidio potrebu obrazovanja sestara?“

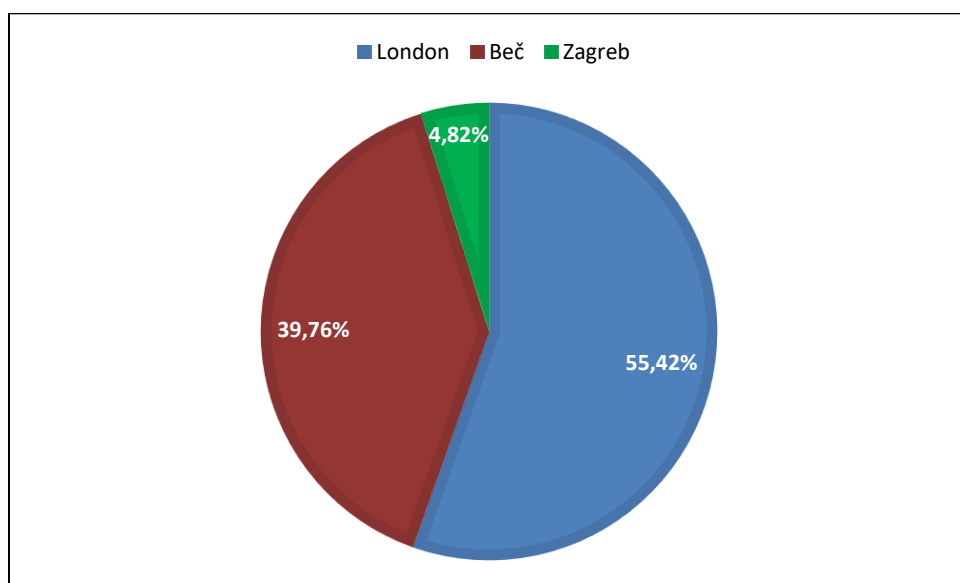
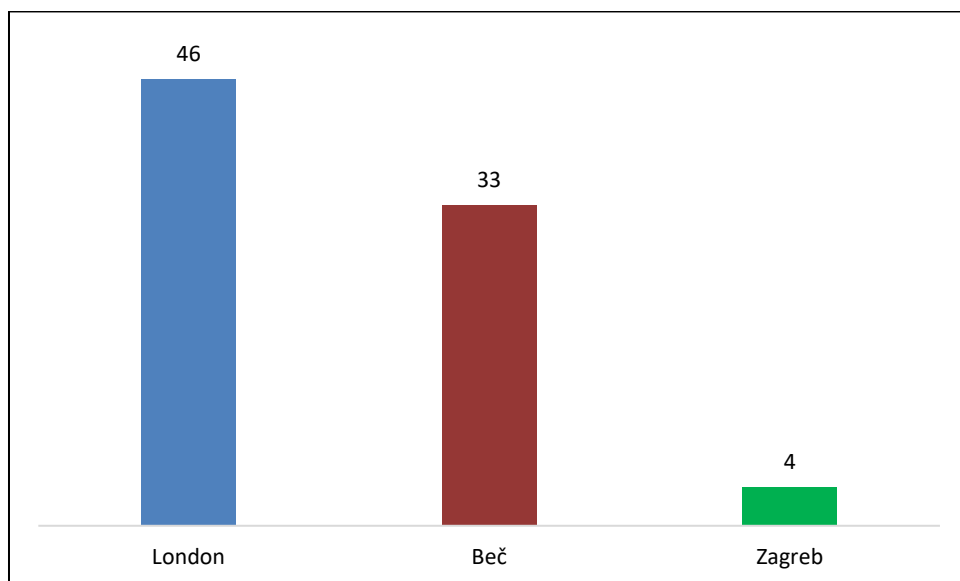

Grafikon 8. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje. „Tko je prvi uvidio potrebu obrazovanja sestara?“ 40 studenata je odabralo odgovor Vinko Paulski, odgovor Theodor Fliedner odabralo je 23 studenta dok je 20 studenta odabralo odgovor Elizabeth Fry.

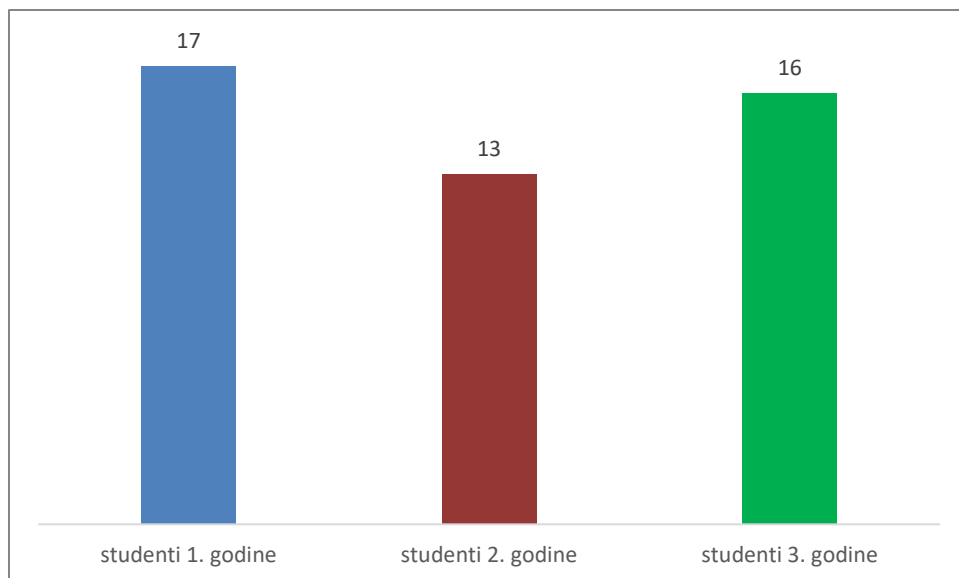

Grafikon 8. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 8

Grafikon 9. „Gdje je otvorena prva škola za izobrazbu sestara 1860. ?“

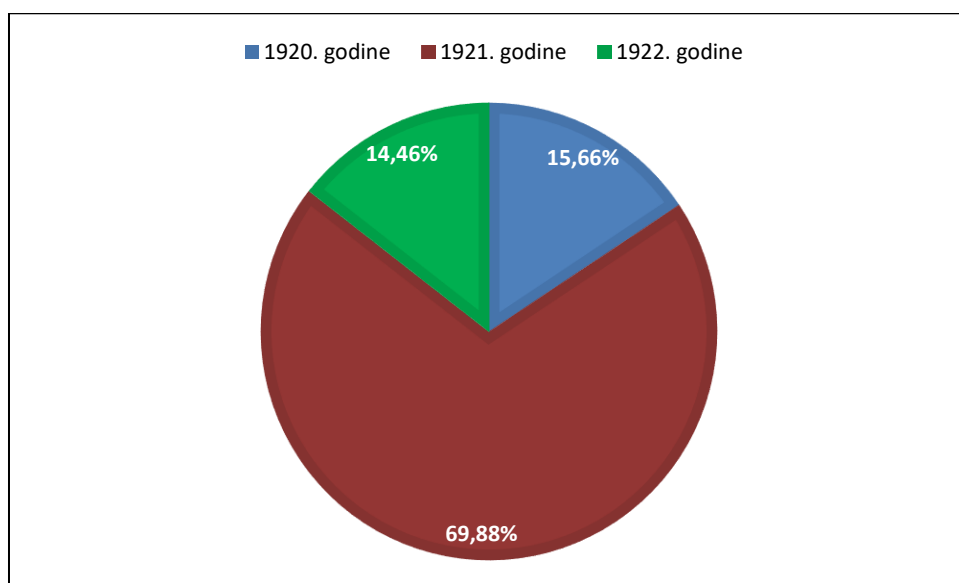
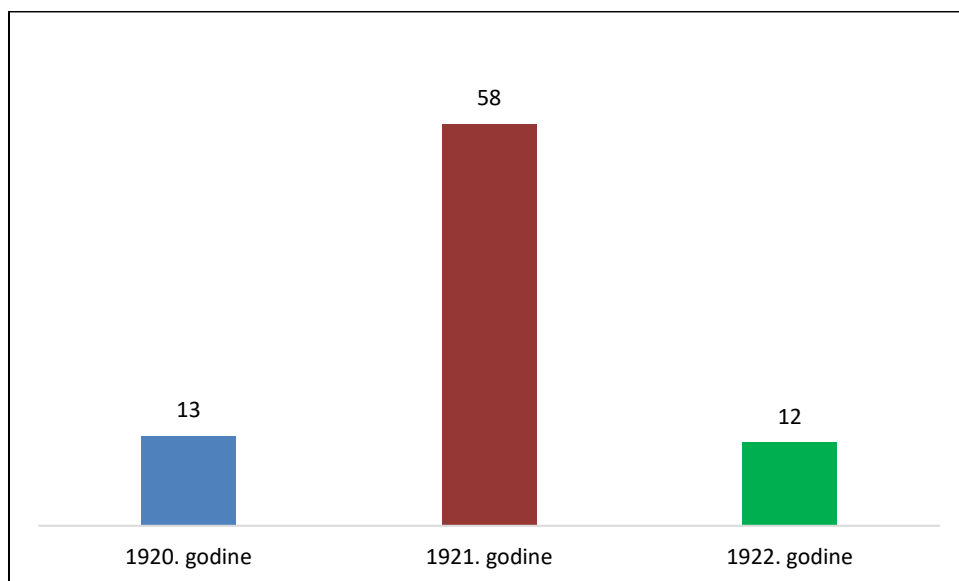

Grafikon 9. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Gdje je otvorena prva škola za izobrazbu sestara 1860.“ 46 studenata odabralo je odgovor London, 33 studenta odabralo je odgovor Beč, dok je 4 studenta odabralo odgovor Zagreb.

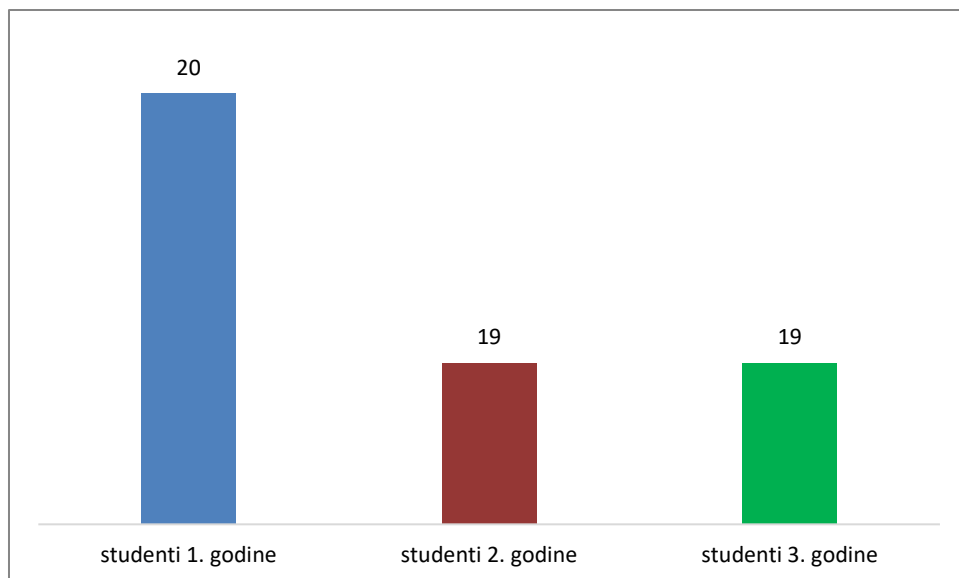

Grafikon 9. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 9.

Grafikon 10. „Kada je otvorena prva škola za medicinske sestre u Zagrebu?“

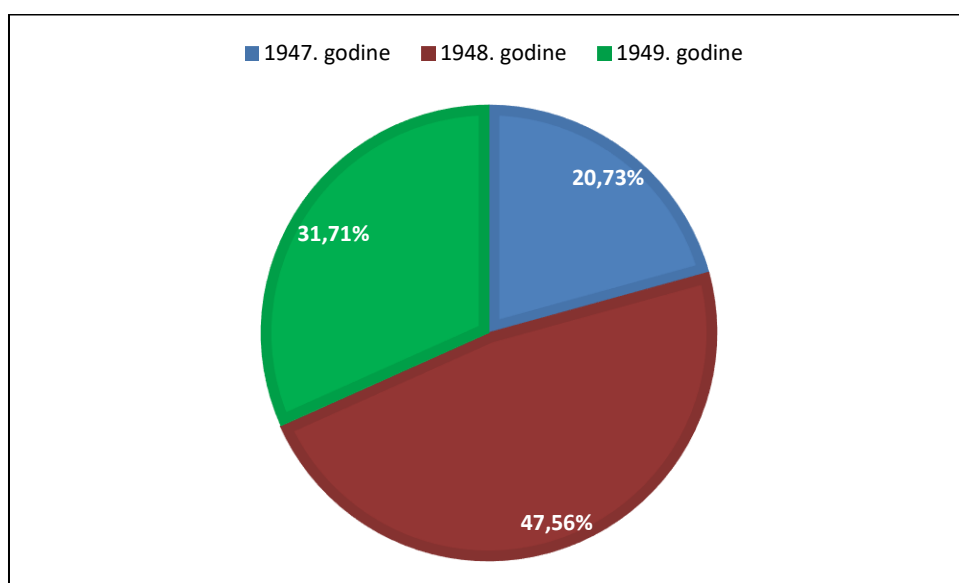
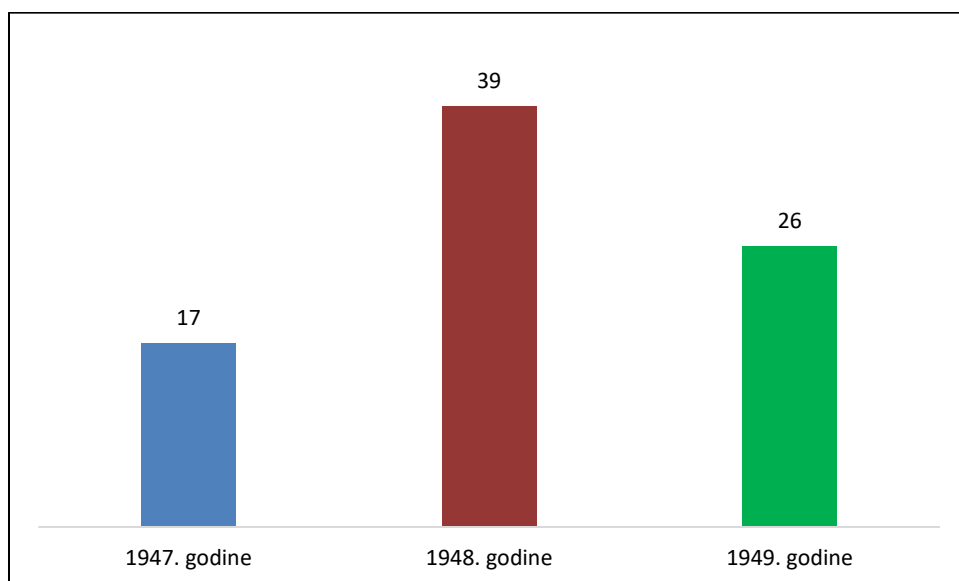

Grafikon 10. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Kada je otvorena prva škola za medicinske sestre u Zagrebu?“ 12 studenata odabralo je odgovor 1920., odgovor 1921. odabralo je 58 studenata, dok je odgovor 1922. odabralo 12 studenata

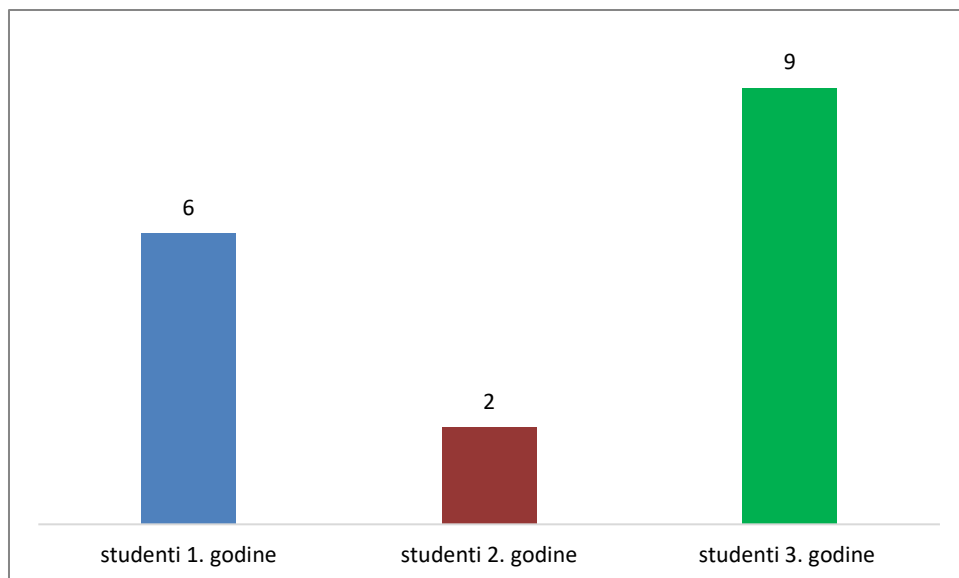

Grafikon 10. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 10.

Grafikon 11. „Koje godine su otvorene medicinske škole u Rijeci, Splitu , Šibeniku i Osijeku?“

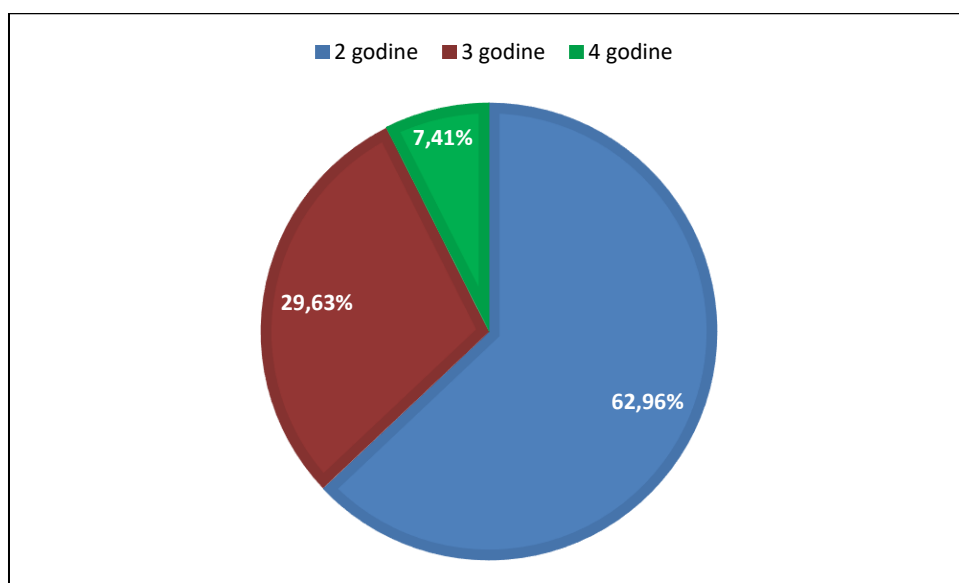
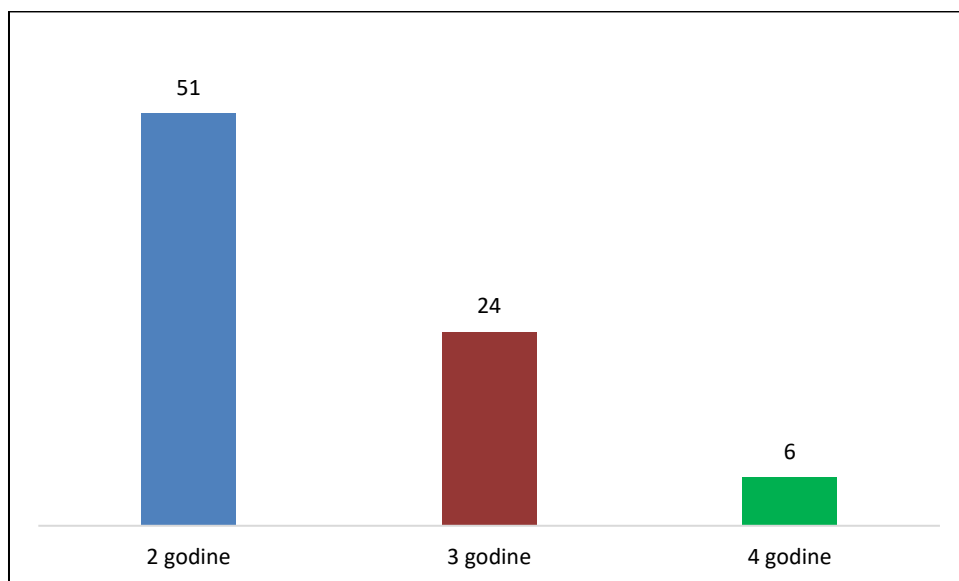

Grafikon 11. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Koje godine su otvorene medicinske škole u Rijeci, Splitu , Šibeniku i Osijeku?“ 17 studenata odabralo je odgovor 1947.godine , 39 studenata odabralo je odgovor 1948.godine dok je 26 studenata odabralo odgovor 1949. Godine. 1 student nije odgovorio na pitanje.

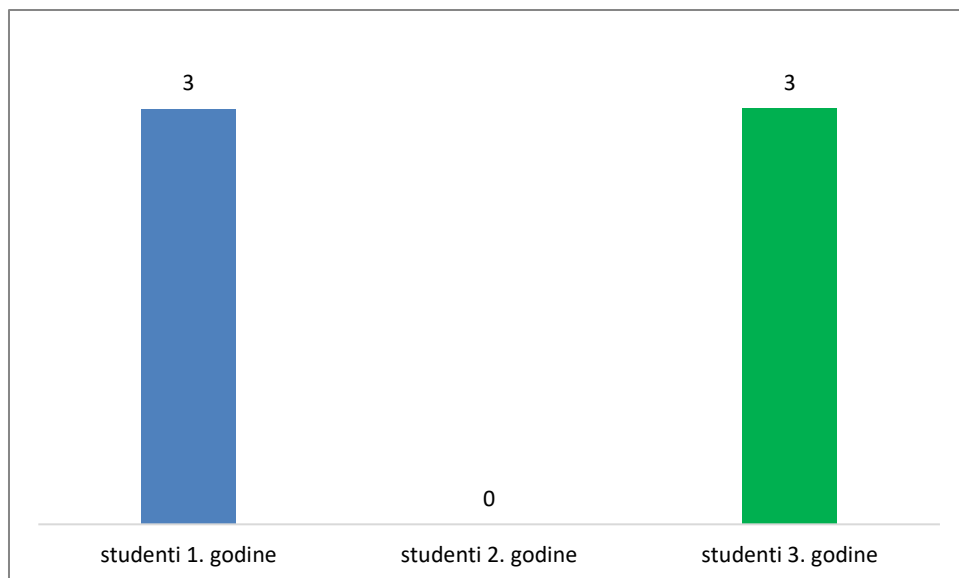

Grafikon 11. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 11.

Grafikon 12. „Koliko je trajalo obrazovanje medicinskih sestara u Hrvatskoj 1949. godine ?“

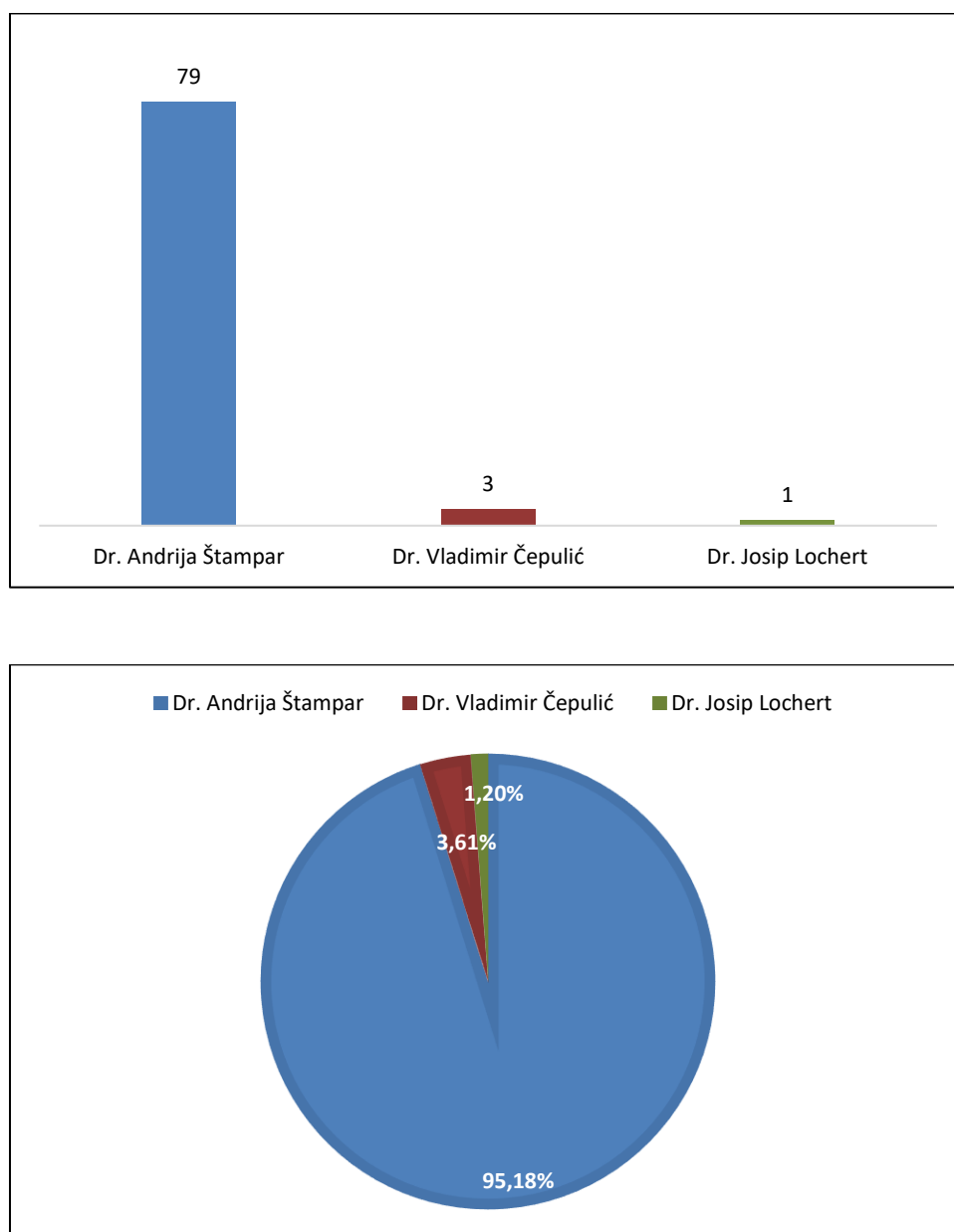

Grafikon 12. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Koliko je trajalo obrazovanje medicinskih sestara u Hrvatskoj 1949. godine ?“. 51 student odgovorilo je da je obrazovanje medicinskih sestara u Hrvatskoj trajalo 2 godine, 24 studenta odabrali su odgovor 3 godine, a 6 studenata odabralo je odgovor 4 godine. 2 studenta nisu odgovorila na pitanje.

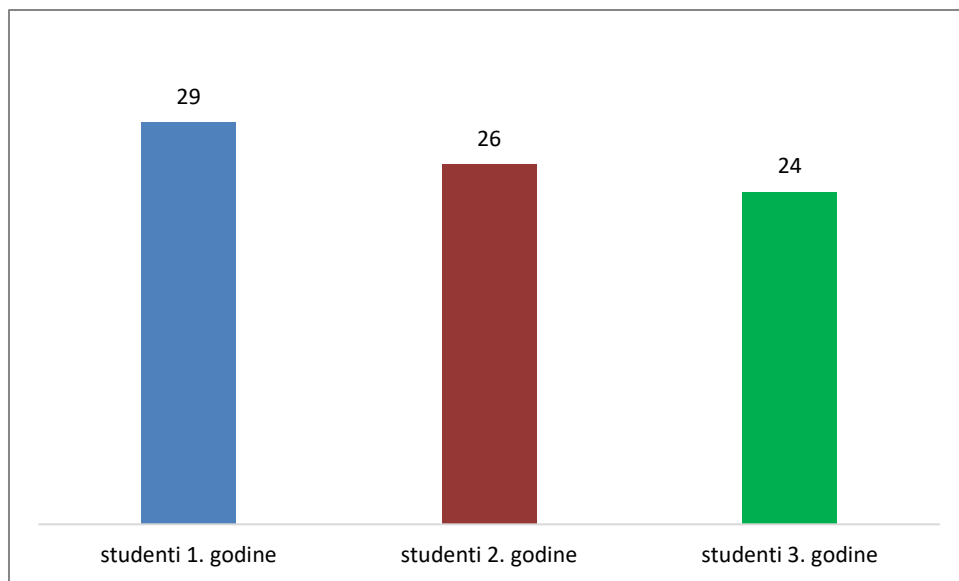

Grafikon 12. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 12.

Grafikon 13. „Tko je zaslužan za otvaranje prve škole za medicinske sestre u Zagrebu?“

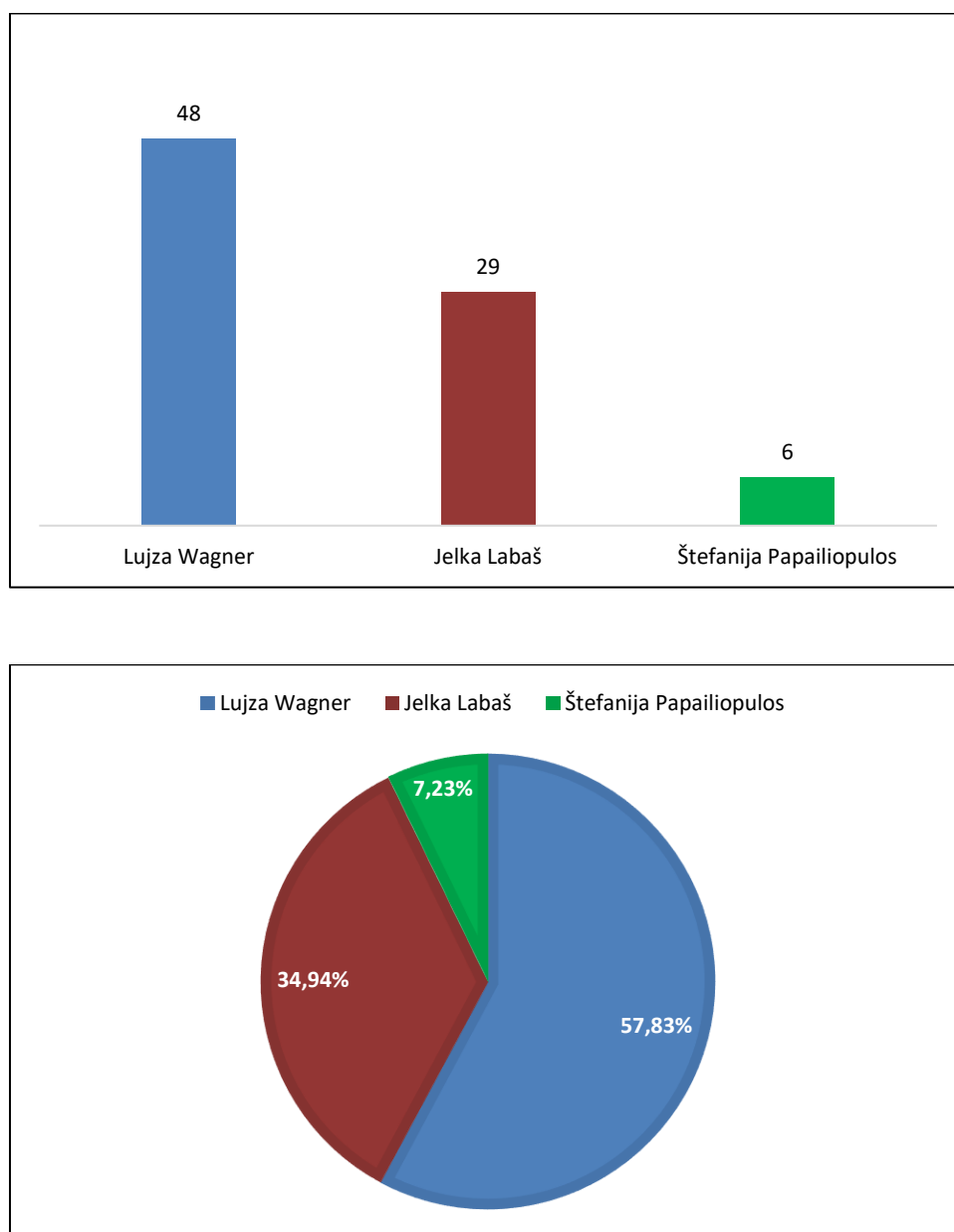

Grafikon 13. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Tko je zaslužan za otvaranje prve škole za medicinske sestre u Zagrebu?“. Odgovor Dr. Andrija Štampar odabralo je 79 studenata, 3 studenta odabralo je odgovor Dr. Vladimir Čepulić, a 1 student odabrao je odgovor Dr. Josip Lochert.

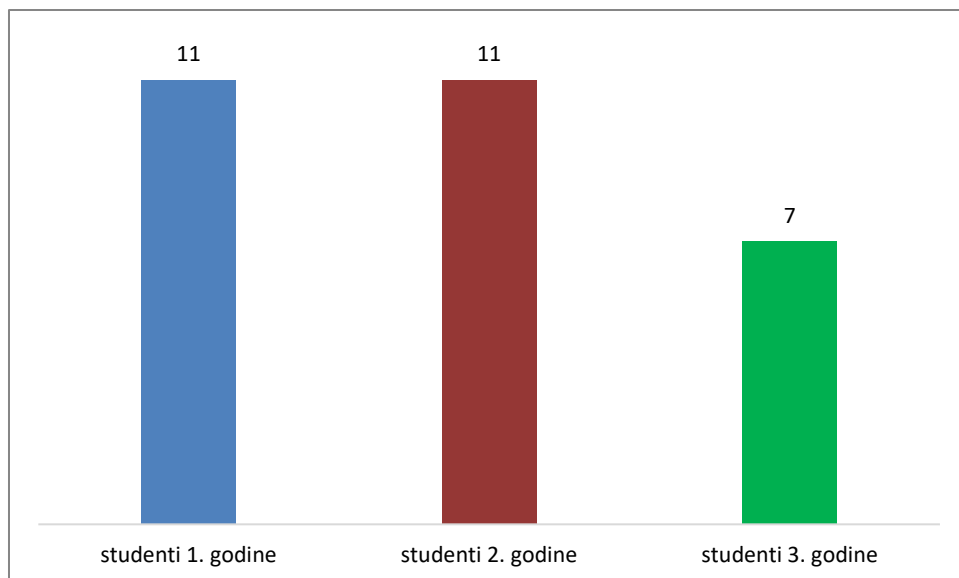

Grafikon 13. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 13.

Grafikon 14. „Tko je bila prva nadstojnica medicinske škole u Zagrebu?“

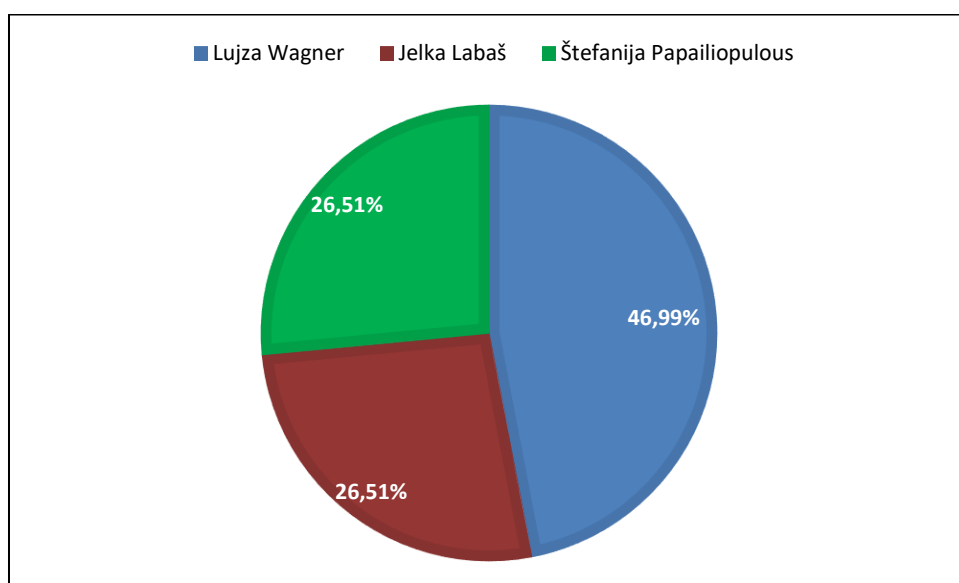
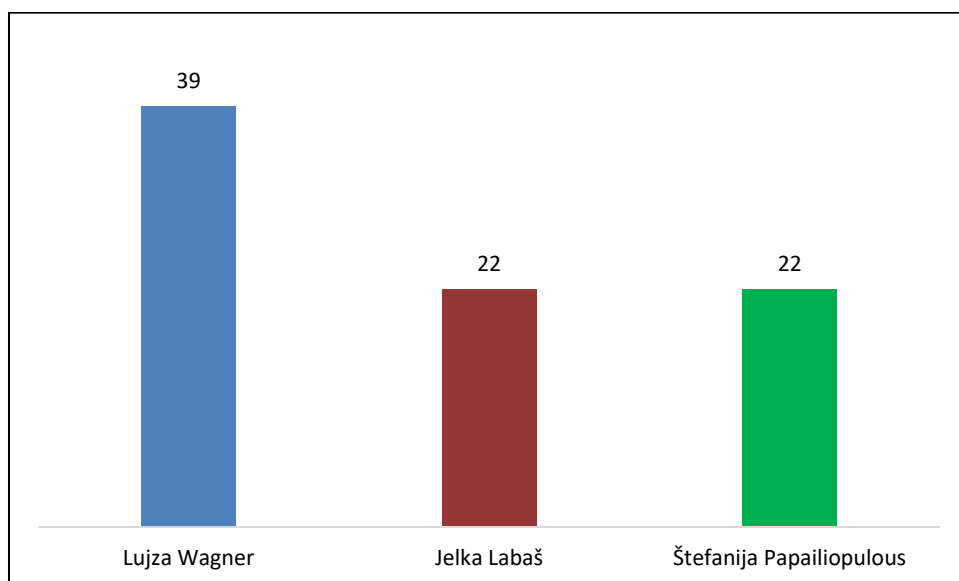

Grafikon 14. Prikazuje broj i postotak odgovora na pitanje „Tko je bila prva nadstojnica medicinske škole u Zagrebu?“. 48 studenata odabralo je odgovor Lujza Wagner, 29 studenata odabralo je odgovor Jelka Labaš, dok je 6 studenata odabralo odgovor Štefanija Papailiopulous.

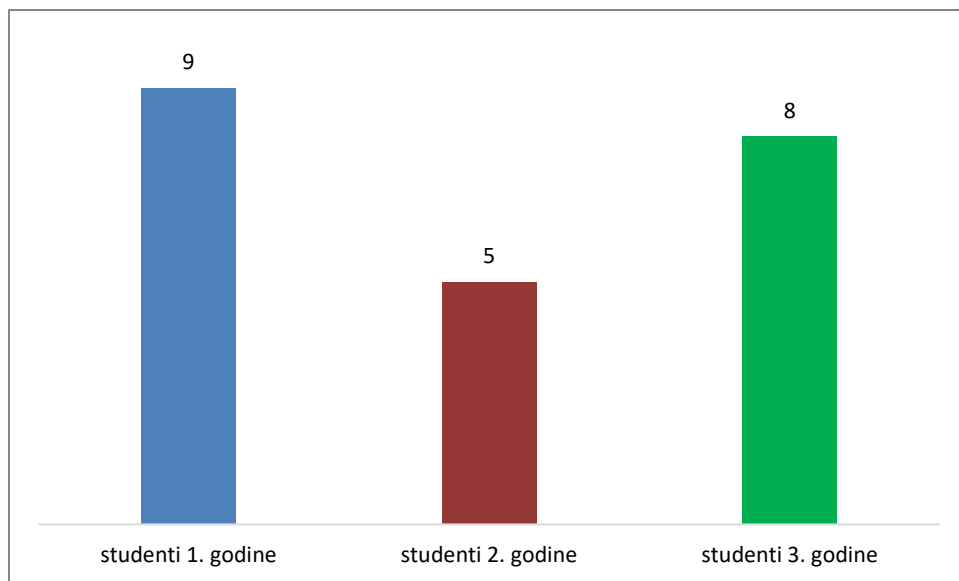

Grafikon 14. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 14.

Grafikon 15. „Tko je bio voditelj higijensko-domaćinskih tečajeva 1927. godine kada su osnovani?“

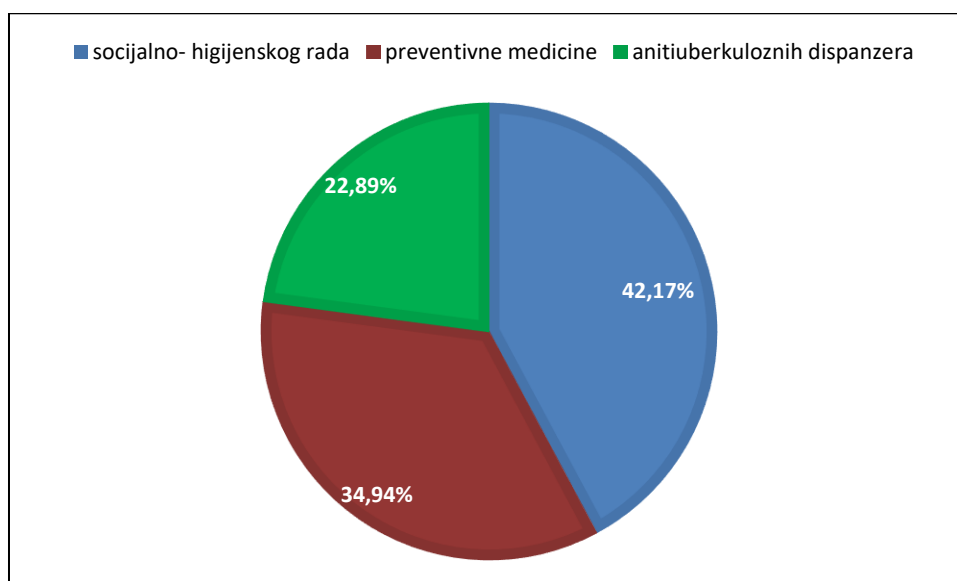
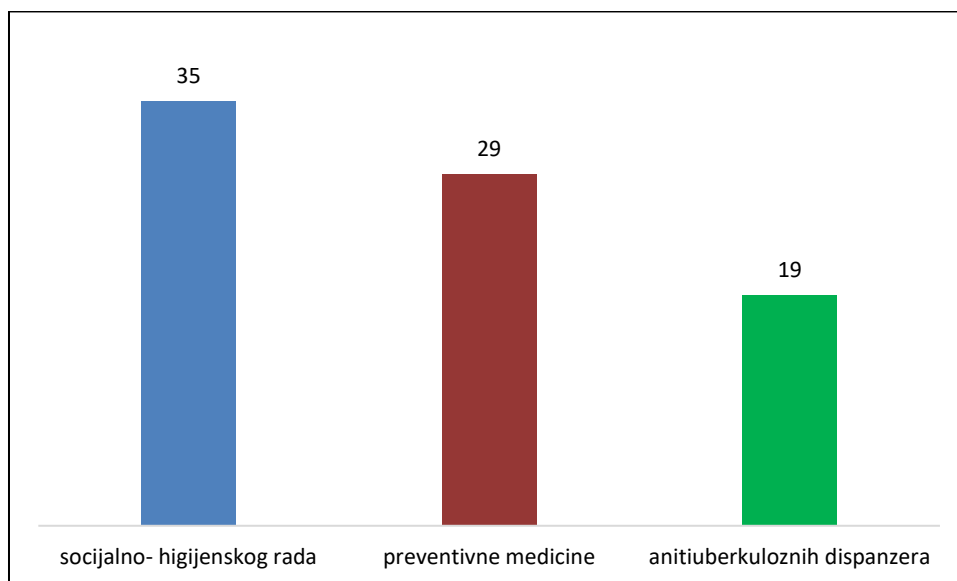

Grafikon 15. Prikazuje odgovore na pitanje „Tko je bio voditelj higijensko-domaćinskih tečajeva 1927. godine kada su osnovani?“. 39 studenata odabralo je odgovor Lujza Wagner. 22 studenta odabrali su odgovor Jelka Labaš, a 22 studenta odabrali su odgovor Štefanija Papailiopulous.

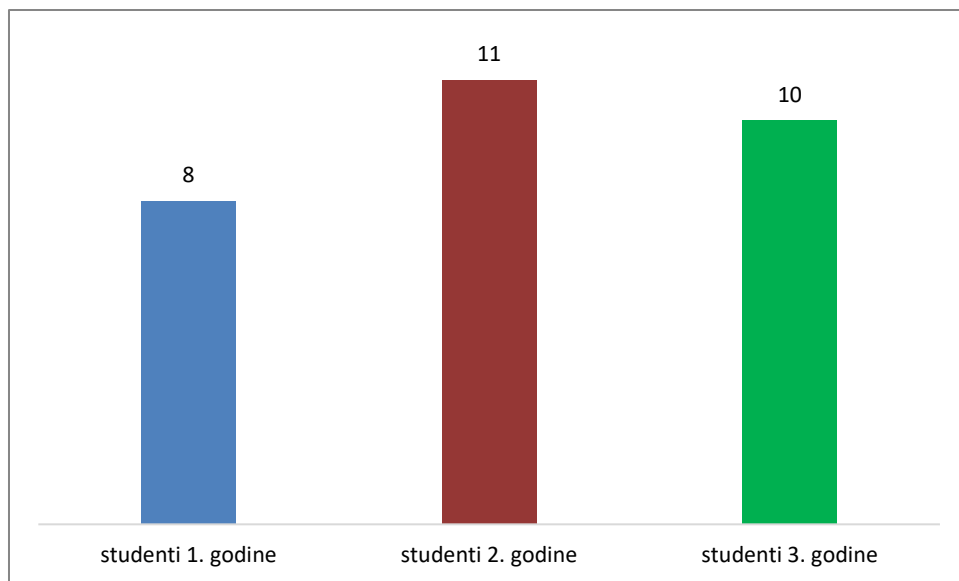

Grafikon 15. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 15.

Grafikon 16. „Sestra Lujza Wagner je radila na području:“

Grafikon 16. Prikazuje broj i postotak odgovora na tvrdnju : „Sestra Lujza Wagner je radila na području:“ 35 studenata odabralo je odgovor socijalno-higijenskog rad, 29 studenata odabralo je odgovor preventivnu medicinu, a 19 studenata odabralo je odgovor antituberkuloznih dispanzera.

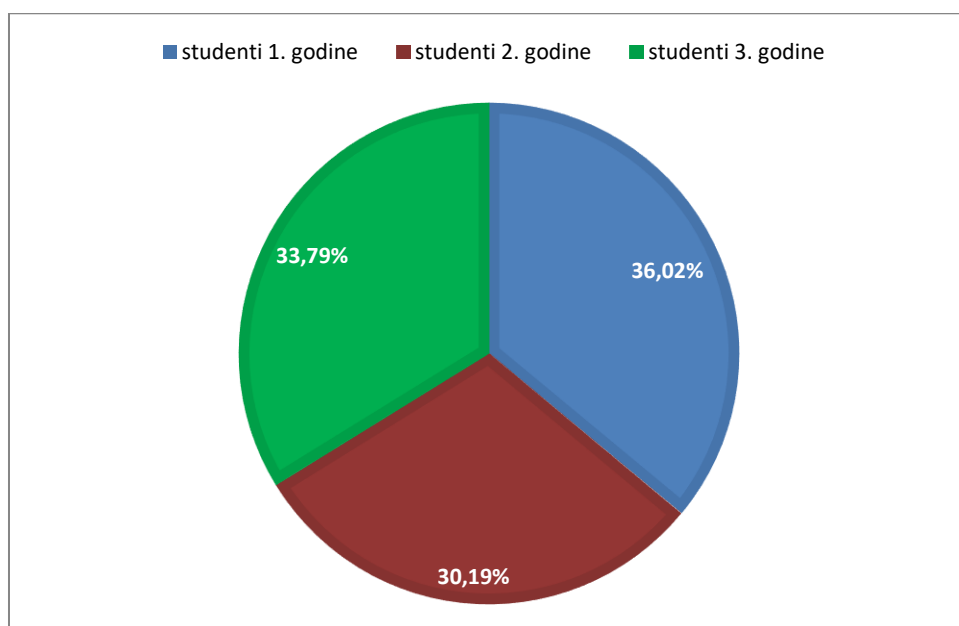
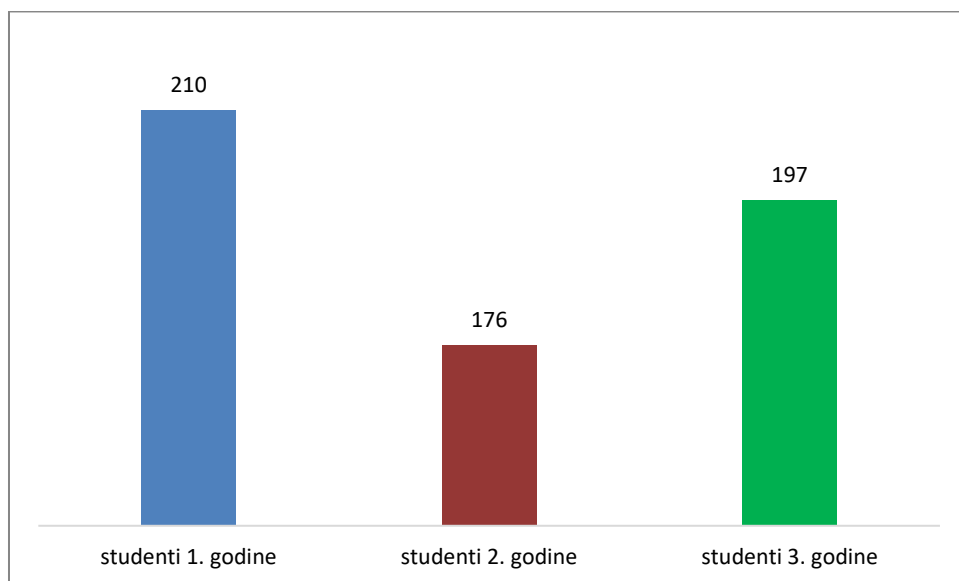

Grafikon 16. Prikaz broja studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točan odgovor na pitanje broj 16.

6.5. Rasprava

Istraživanje znanja studenata o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj provedeno je među redovnim studentima sestrinstva prve druge i treće godine Fakulteta zdravstvenih studija u Rijeci. Online anonimna anketa sadrži 16 pitanja, sva pitanja su obrađena i prikazana stupičastim i kružnim dijagramima. Istraživanju je pristupilo 83 ispitanika. 29 ispitanika odnosno 34,94% su studenti prve godine, 27 ispitanika odnosno 32,53% su studenti druge godine i 27 ispitanika odnosno 32,53% su studenti treće godine. Ukupno je sudjelovalo 16 odnosno 19,28 % muškaraca i 67 odnosno 80,72% žena. Analizom dobivenih rezultata dobivenih putem online anonimne ankete potvrđena je hipoteza 1. koja kaže da će studenti/ce sestrinstva na prvoj godini preddiplomskog studija imati bolje znanja o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj, nego studenti/ce druge i treće godine preddiplomskog studija. Hipoteza broj 2. koja kaže da će studenti/ce sestrinstva koje su pohađali srednju medicinsku školu imati bolje znanje o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj nego studenti/ce koji nisu pohađali srednju medicinsku školu je odbačena zbog premalog broja ispitanika koji nisu pohađali medicinsku školu. Obradom točnih odgovora utvrdila sam da postotak s najviše točnih odgovora pripada studentima prve godine. Broj točnih odgovora koje su dali studenti prve godine iznosi 210 odgovora tj. 36,02 %, broj točnih odgovora koje su dali studenti druge godine iznosi 176 odgovora, tj. 30,19%, a broj točnih odgovora koje su dali studenti treće godine iznosi 197 odgovora tj. 33,79% točnih odgovora. Pitanja s niskim postotkom točnih odgovora su pitanje br. 11. „Koje godine su otvorene medicinske škole u Rijeci, Splitu, Šibeniku i Osijeku?“. Broj točnih odgovora je 17 tj. 20,73%. Pitanje broj 12. „Koliko je trajalo obrazovanje medicinskih sestara u Hrvatskoj 1949. godine?“ je imalo svega 6 točnih odgovora tj. 7,41%. Pitanje broj 14. „Tko je bila prva nadstojnica medicinske škole u Zagrebu?“ imalo je 29 točnih odgovora tj. 34,94%. Pitanje broj 15. „Tko je bio voditelj higijensko-domaćinskih tečajeva 1927. godine kada su osnovani?“ imalo je 22 točna odgovora tj. 26,51%. Pitanje broj 16. „Sestra Lujza Wagner je radila na području?“ imalo je 29 točnih odgovora tj. 34,94% točnih odgovora.

Grafikon 17. „Ukupan broj točnih odgovora“

Grafikon 17. Prikaz broja i postotka studenata prve, druge i treće godine koji su odabrali točne odgovore na 13 pitanja kojima se ispitalo znanje studenata o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj. Ukupno je bilo 583 točna odgovora.

7. ZAKLJUČAK

Sestrinstvo je profesija čiji začetci se pronalaze u III. Stoljeću prije Krista, a profesija je koja se iz dana u dan razvija. Veliki „skok“ u razvoju sestrinstva učinila je Florence Nightingale edukacijom mlađih generacija u školi koju je otvorila u Londonu 1860. godine. Hrvatska je sestrinstvo poznavala uglavnom kroz crkvu gdje su za provođenje zdravstvene njege bile zadužene časne sestre. Glavni problem predstavljao je nedostatak educiranog osoblja što je i bilo mišljenje Dr. Andrije Štampara čijom zaslugom se otvara prva škola za sestre pomoćnice u Zagrebu 1921. godine, a čiji ravnatelj je bio dr. Vladimir Čepulić. Nadstojnica škole bila je sestra Jelka Labaš. Preventivna medicina napreduje radom sestre Lujze Wagner koja nakon povratka iz iznoseništva postaje bliska suradnica dr. Andrije Štampara. Baš kao i Lujza Wagner sestra Štefanija Papailopulous bila je nagrađena medaljom „Florence Nightingale“ za rad u zdravstvenom prosvjećivanju kao voditeljica higijensko- domaćinskih tečajeva.

Unatoč bogatoj literaturi povijest sestrinstva tema je kojoj se posvećuje nedovoljno pažnje. Obradom anketa koje sam prikupila potvrdila sam hipotezu 1 i pokazala kako studenti prve godine imaju bolje znanje o povijesti sestrinstva od studenata treće godine. Smatram da su ovi rezultati proizašli iz činjenice da je povijest sestrinstva tema o kojoj se educira na prvoj godini studija, i da iz tog razloga kod starijih studenata dolazi do „zaboravljanja“ naučenih činjenica.

8. LITERATURA

1. M. Marković, "Identitet suvremenog sestrinstva sa osvrtom na percepciju profesije u javnosti," 2018.
2. R. Licul, "15_Licul.pdf," vol. 5, no. 9, pp. 183–192, 2014.
3. D. Rad, "Broj medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj - ju č er , danas , sutra Broj medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj - ju č er , danas , sutra," 2014.
4. Demarin, K. Povijest medicine i sestrinstva s osnovama medicinske etike : priručnik za učenike. Zagreb : Školska knjiga, 1985.
5. Matulić T. Identitet, profesija i etika sestrinstva. 2007
6. Brown, P. Florence Nightingale : predana britanska začetnica i pobornica suvremene službe medicinskih sestara. Zagreb : 3P&T, 1995
7. Čulo A. Profesionalni identitet medicinske sestre kroz povijest : diplomski rad. Zagreb: A. Čulo, 2018. URL: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:105:805476> pristupljeno 25.5.2020 u 13:45
8. Mojsović, Z. Sestrinstvo u zajednici : priručnik za studij sestrinstva. Zagreb : Zdravstveno veleučilište, 2004.
9. Vuletić S Znanost, filozofija i teorija u sestrinstvu. Profesionalna autonomija sestrinstva utemeljena na znanstveno-humanističkoj odgovornosti. Zagreb. 2013
10. Mrnjec V (2014) Povijesni pregled obrazovanja medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj. SG/NJ 19:246-9.
11. <http://ss-medicinska-ri.skole.hr/skola/povijest> pristupljeno 25.5.2020 u 16:30
12. Zbornik Radova: " SESTRINSTVO SIGURNOST I PRAVA PACIJENATA" OPATIJA 18- 20 svibnja 2006
13. <https://www.fzsri.uniri.hr/hr/fakultet.html> pristupljeno 25.5.2020 u 16:30
14. <https://www.zvu.hr/o-veleucilistu-jucer-danas-sutra/> pristupljeno 25.5.2020 u 19:00
15. Gordana Fučkar, (1995.) Proces zdravstvene njege; Biblioteka udžbenici i priručnici medicinskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu
16. Alligood, M., & Tomey, A.:Nursing theorists and their work, seventh edition; Maryland Heights: Mosby-Elsevier 2010.
17. Rogers M. An Introduction to the Theoretical Basis of Nursing. Philadelphia: F. A. Davis Company; 1970.
18. Henderson, V., Osnovna načela zdravstvene njege, HUSE HUMS, Zagreb, 1994.

19. Matulić T. Identitet, profesija i etika sestrinstva; 2007. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/35480>. Pristupljeno 26.05.2020 u 13:00
20. Hrvatska komora medicinskih sestara. Etički kodeks medicinskih sestara; 2005. Dostupno na http://www.hkms.hr/data/1321863874_853_mala_Eticki%20kodeks.pdf. posjećeno 26.05.2020 u 14:30
21. Kalauz S. Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma. Zagreb: Pergamena i HKMS; 2011.

9. PRILOZI

ANKETA ZA STUDENTE SESTRINSTVA NA TEMU „Znanje studenata sestrinstva FZSRI o povijesti sestrinstva u HRVATSKOJ“

Poštovani/poštovana, pozivamo Vas da sudjelujete u istraživanju u kojem se ispituje znanje studenata sestrinstva o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj . Istraživanje se provodi u svrhu izrade preddiplomskog rada studentice Preddiplomskog studija Sestrinstva na temu „ Znanje studenata sestrinstva FZSRI o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj“. Cilj rada je utvrditi znanje studenata sestrinstva o povijesti sestrinstva u Hrvatskoj. Istraživanje je anonimno, a Vaše sudjelovanje dobrovoljno i možete se slobodno i bez ikakvih posljedica povući u bilo koje vrijeme, bez navođenja razloga. Rezultati ankete koristiti će se jedino i isključivo u svrhu izrade preddiplomskog rada.

Unaprijed zahvaljujem,
Lucija Polegubić , studentica 3.godine redovnog studija sestrinstva.

1. Spol:

- a) M
- b) Ž

2. Godina studija ?

- a) 1. godina
- b) 2. godina
- c) 3. godina

3. Jeste li pohađali srednju medicinsku školu?

- a) Da
- b) Ne

4. Tko je utemeljio sestrinstvo kao zvanje s jasno određenom svrhom i posebnom izobrazbom?

- a) Bertha Harmer
- b) Florence Nightingale
- c) Virginia Henderson

5. Kojeg datuma se slavi dan sestrinstva?

- a) 12. svibnja
- b) 13. svibnja
- c) 14. svibnja

6. Autor definicije „uloga je medicinske sestre pomoć pojedincu, bolesnom ili zdravom, u obavljanju aktivnosti koje doprinose zdravlju ili oporavku (ili mirnoj smrti), a koje bi obavljao samostalno kada bi imao potrebnu snagu, volju i znanje.“ Pomoć treba pružiti na način koji će pridonijeti što bržem postizanju njegove samostalnosti “ je:

- a) Dorothea E. Orem
- b) Dorothy E. Johnson
- c) Virginia Henderson

7. Martha E. Rogers autor je:

- a) Modela sustava ponašanja
- b) Modela samozbrinjavanja
- c) Modela životnih procesa

8. Tko je prvi uvidio potrebu obrazovanja sestara?

- a) Vinko Paulski
- b) Elizabeth Fry
- c) Theodor Fliedner

9. Gdje je otvorena prva škola za izobrazbu sestara 1860. ?

- a) Zagreb
- b) London
- c) Beč

10. Kada je otvorena prva škola za medicinske sestre u Zagrebu?

- a) 1920. godine
- b) 1921. godine
- c) 1922. godine

11. Koje godine su otvorene medicinske škole u Rijeci, Splitu , Šibeniku i Osijeku?

- a) 1947. godine
- b) 1948. godine
- c) 1949. godine

12. Koliko je trajalo obrazovanje medicinskih sestara u Hrvatskoj 1949. godine ?

- a) 2 godine
- b) 3 godine
- c) 4 godine

13. Tko je zaslužan za otvaranje prve škole za medicinske sestre u Zagrebu?

- a) Dr. Vladimir Čepulić
- b) Dr. Andrija Štampar
- c) Dr. Josip Lochert

14. Tko je bila prva nadstojnica medicinske škole u Zagrebu?

- a) Lujza Wagner
- b) Jelka Labaš
- c) Štefanija Papailiopulos

15. Tko je bio voditelj higijensko-domaćinskih tečajeva 1927. godine kada su osnovani?

- a) Lujza Wagner
- b) Jelka Labaš
- c) Štefanija Papailiopulous

16. Sestra Lujza Wagner je radila na području:

- a) socijalno- higijenskog rada
- b) preventivne medicine
- c) anitiuberkuloznih dispanzera

KRATKI ŽIVOTOPIS PRISTUPNIKA

Zovem se Lucija Polegubić, rođena sam u Zadru 04.04.1998. Pohđala sam OŠ Pakoštane , a 2012. godine sam upisala srednju medicinsku školu Ante Kuzmanića Zadar i završila u školskoj 2017./2018. godini. U akademskoj godini 2018./2019. sam upisala preddiplomski stručni studij sestrinstva na Fakultetu zdravstvenih studija u Rijeci. Područja interesa koja imam su menadžment i edukacija u sestrinstvu .